I. évfolyam. Budapest, 1891. évi november hó 11-én. 13. szám.

KIR. MAGY. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT KÖNYVTÁRA

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLŐNYE.

Az országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják. Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 10 frt, félévre 5 frt. negyedévre 2 frt 50 kr.

Megjelen minden szerdán és szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest (Köztelek), üllői-út 25. szám. Levelekre csak beküldött postabélyeg ellenében válaszolunk.

Közlemények az orsz. magy. gazdasági egyesület köréből.

Az Országos Magyar Gazdasági egyesület **müszaki szakosztálya** november hó 13-án pénteken d. u. 4 órakor a Köztelken ülést tart.

Az ülés tárgysorozata:

1. A kiállitások és gép-versenyek szervezéze.
2. A gépkisérleti állomás létesitése.
3. Az 1892 ik évben a felső-tiszavidéki gazd. egylettel rendezendő aratógép-verseny.
4. Folyó ügyek.

Ifj. gr. Széchenyi Imre, elnök.

Az országos törzskönyvelő-bizottság nov. 5-én *Kostyán Ferencz* elnöklete alatt ülést tartott. Jelen voltak: *Dáni József*, *Lejthényi György*, *Máday Izidor* bizottsági tagok. *Baranyay István* titkár mint jegyző.

Elnök az ülést megnyitva, üdvözli a tagokat és azon reményének ad kifejezést, hogy az eddigi buzgalommal fog a bizottság tovább is működni.

Első tárgy a bizottság kiegészitése. *Égán Ede* a földmivelési miniszterium által kinevezett tag állandó lakását külföldre tevén át, midőn erről az igazgató-választmány utján a földmivelési miniszter értesittetni határoztatott, egyuttal fel fog kéretni, hogy ha szükségét látja, helyette más tagot nevezzen ki és elhatározásáról az egyesületet értesitse. Az egyesület által választott megüresedett tagságra pedig *Forster Géza* megválasztása hozatik javaslatba az igazgató-választmánynak.

Ezek után a bejelentett uj tenyészetek vétettek elbirálás alá, melyek közül a szarvasmarhák törzskönyvébe:

Szentiványi Farkas inthali tenyészete Apczon 1 db apa-, 34 db anyaállattal, 8 hím, 42 nőstényutóddal.

Huszár Béla simmenthali tenyészete Keszegen, 1 db apa-, 12 db anyaállattal és 1 hímutóddal.

Lipthay Guidó Garam-Ujfaluban, 1 db apa-, 3 db anyaállattal.

Ifj. gr. Dessewffy Miklós kuhlandi tenyészete Vencsellőn, 1 db apa-, 4 db anyaállattal a törzskönyvbe felvétetni határoztattak.

Br. Scribensky Antal berni tenyészete Elefanton, 2 db apa-, 16 db anyaállattal és 6 db nőstényutóddal.

Lipthay Guido fenti tenyészetéből 1 db tehén.

Ifj. gr. Dessewfy Miklós fenti tenyészetéből 6 db tehén előjegyzésbe vétetni határoztatott, mig azok tisztavérüsége igazoltatik.

A juhok törzskönyvébe:

Stephani Lajos rambouillet tenyészete Füleken; — *br. Scribensky Antal* shropshire tenyészete Elefanton előjegyzesbe vétettek és tisztavérüségüket igazoló bizonylat bekéretni határoztatott:

Guary István simmenthali tenyészete feloszolván, a törzskönyvben töröltetni határoztatott.

A változásokat ugy, mint a szaporulatot és fogyatkozást a következő tenyészetek jelentették be:

A szarvasmarha-törzskönyvbe:

M. k. állami gulya Kolozs ... magyar fajta
gr. Sztáray Antal ... »
gr. Forgách Sándor ... algaui fajta
Benedickty Gyula ... inthali »
Dőry Zsigmond ... simmenthali
Geisz László ... »
Lozert Kálmán ... »
gr. Zichy Béla ... »
gr. Pálfy József ... »
gr. Forgách Sándor ... »
Otocska Géza ... »
Dőry Vilmos ... »
Radó Kálmán ... »
gr. Nádasdy Ferencz Agárd ... »
özv. báró Jeszenszky Jánosné ... »
gr. Chorinszky Igó ... »
gr. Pálfy József ... berni fajta
Dőry Dénes ... » »
Kovács László ... simmenthali

A juhok törzskönyvébe:

gr. Palfy József ... fésüs gyapjas
báttaszéki terézianumi uradalom » »

Mely változások keresztülvitele a törzskönyvbe elrendeltetett, egyedül a *Kovács László* által bejelentett, külföldről importált simmenthali bikájára vonatkozólag annak tisztavérüsége kétséget kizáró bizonylattal utólag igazolandó.

Ezek szerint a törzskönyv mai állománya:

	tenyészet	apa-	anya-	hím-	nőstény-	összesen
		állat		utód		
Szarvasmarha	110	145	2626	1365	2480	6616
Juh	17	269	3633	663	1002	5567
Sertés	19	212	1196	1998	2134	5540
Főösszeg	146	626	7455	4026	5616	17723

Felmerült a bizottságban azon kérdés, hogy miután mind nagyobb számmal jelentetnek be bonyhádi keresztezési tenyészetek, nyujtassék mód arra nézve, hogy jeles és megállapodott hazai tájfajta szarvasmarháink a törzskönyvbe szintén felvételt találjanak. Erre a bizottság megbizta *Pirkner Jánost*, *Forster Gézát* és a bizottság *titkárát*, hogy erre nézve javaslatot terjesszszenek elő s szükség esetén helyszini szemlét is tartsanak.

Végül a bizottság helyeslőleg tudomásul vette, hogy a választmány határozata értelmében a lovak törzskönyve az egyesület kebelében ujonnan alakult lótenyésztési szakosztálynak adandó át továbbvezetés végett.

A földmívelési költségvetés és a „Köztelek".

I.

Lapunk 7-ik számában szigoru kritikát olvastunk *Máday Izidor* ur tollából azon czikksorozat ellen, melyben csekélységem az 1892-ik évi földmívelési költségvetést ismertette és méltatta. Igazságtalansággal és méltánytalansággal vádol e kritika s ily sulyos váddal szemben nem kárhoztathatván magam passziv szerepre, azzal az őszinteséggel, mely először adta kezembe a tollat, kötelességem rámutatni, hogy mennyire féreértette a czikkiró ur intencziómat s mily kevés «megjegyzéseiben» azon komoly érvek száma, melyek a költségvetés számadataiból s az indokolásból levont következtetéseim megdöntésére alkalmasak.

I. Az első és fővád, mely az egész közlemény tenorja, az, hogy a czikksorozat egyszerüen kiválasztja a földmivelés fejlesztésére forditandó összeget a budgetből s azt a többi kiadásokhoz való arány szerint birálja. Czikkiró ur szerint ez nem helyes dolog, mert viszonyaink közt az ipar és kereskedelem, másrészt a földmivelés fejlesztésére szánt összegeket azért nem lehet igy szembeállitani, mert magyar ipart és kereskedelmet most kell csak igazán teremteni, földmivelésünk pedig van és hála Istennek megáll a maga lábán. Hát ha igy is volna, helyes és okos dolog-e azt, a mi van, koczkára tenni és az államhatalom eszközeivel csak olyasmi után törekedni, a mit a jövőtől remélünk? Mezőgazdaságunk tengődő helyzete s a válság, mely ezt a magára hagyatott közgazdasági ágat fenyegeti, ugy látszik, teljesen kikerülték a czikkiró ur figyelmét. Mi azt hiszszük és tudjuk viszonyaink közt elsőrendü feladatnak, hogy a hanyatlás ellen és versenyképességünk kivivásáért első sorban azon a téren küzdjünk és azon a téren fejtsük ki a rendelkezésre álló erőket, a melyen eddig pozicziót foglalnunk sikerült, s ha csalhatatlan számszerü bizonyitékok szólnak a mellett, hogy éppen ezen a téren történik a legkevesebb, ez a körülmény egyenesen kihivja a kritikát s a panasz, melyet ily számadatok támognak, teljesen jogosult. Hiszen szemeink előtt történik s naponkint meggyőződhetünk róla, hogy hány gazda és miként megy tönkre, egyedül a hitelviszonyok rendezetlensége, elégtelen szakértelem, megakadályozható csapások s egyéb oly okok folytán, a melyeknek elháritása állami feladatot képezne, vagy államsegélyt igényel, ugyannyira, hogy ma már több mezőgazdasági ág *fentartása*, semmint annak *emelése* látszik elkerülhetlen szükségnek. Veszélyes optimizmus ily körülmények között azzal hajtani nyugalomra fejünket, hogy van hála az égnek földmivelésünk, mely megáll a maga lábán. Ilyen axiomák mellett könnyen odajuthatnánk, hogy mire az az ipar, a mely terményeink belföldi fogyasztására van hivatva, állami tejen megerősödnék, a mostohán táplált földmivelés sorvadna el.

A második igazságtalanság azon számadatok csoportositásában feküdnék, a mely szerintünk egyedül fordittatik igazán a földmivelés emelésére. Ez az a 2·84 millió, a melyet a czikkiró ur szörnyen kevesel és az aránytalan csekélység okát a mi czélzatos számitásunkban, nem pedig magában a költségvetésben keresi mondván, hogy helytelen alapokból indultunk ki csak azért, hogy ezt az összeget minél jelentéktelenebbnek tüntethessük fel. — Az ellentét külömben a czikkiró ur és köztünk abban fekszik, hogy ő a ménesbirtokokra, állami erdőkre és selyemtenyésztésre kiadott körülbelül 11·1 millió forintot is egészben mint a földmivelés emelésére hozott állami áldozatot kivánja tekinteni. Megjegyezzük, hogy ezeknek a kiadásoknak fontosságát és gazdaságilag hasznos voltát velünk szemben bizonyitani teljesen fölösleges, mert *magunk is hangsulyoztuk*, hogy mindezek emelkedő kulturájuknál mily kedvező befolyást gyakorolnak a mezőgazdaságra is, a selyemtenyésztés emelését pedig egyenesen mint «*fénypontot*» emeltük ki s ép ezért leczkét egy általán meg nem érdemeltünk.

Mai számunk 14 oldalra terjed.

De abban már csak teljesen igazunk van, hogy mindezek első sorban üzleti vállalkozásai az államnak s a reájuk szánt összegekből csak az állami lótenyésztési intézetek 600,000 frtos és a selyemtenyésztés 15,000 frtos deficzitjét vehetjük oly kiadásnak, a melyek közvetlenül valamely termelési ág emelésére hivatvák, de viszont ezeket bele is számitottuk a 2·84 millióba. — Mindezt a czikkiró ur feledte és ugy itélt fölöttünk, mint a kik a ménesbirtokokat és a selyemtenyésztést «jövedelmező üzletnek» jelentettük volna ki. Üzleti vállalkozás és jövedelmező üzlet közt nagy a külömbség *s ha mi egy állami üzleti vállalkozás deficzitjét mint valamely termelési ág javára hozott áldozatot vettük számitásba, vajjon hol van az a méltánytalanság, a melylyel vádoltatunk?* A vitás 1·1 millió javát azonban az állami erdők s a kincstári és ménesbirtokok veszik igénybe, ezek pedig épen a költségvetés szerint nemcsak üzleti, hanem mar igazán jövedelmező vállalatok is, teljes joggal cselekedtünk tehát, midőn tekintet nélkül a czikkiró ur által annyira kiemelt közvetett haszonra, a reájok forditott kiadásokat, az őket *teljesen ellensulyozó* bevételekkel egyetemben, számitáson kivül hagytuk. Mert ép annyi joggal bármely magánvállalat közérdekünek tarthatná gyümölcsözőleg befektetett kiadásait. Kérdezze meg a czikkiró ur a 4 állami ménesuradalom igazgatóitól, vajjon nem első sorban az állam üzleti vállalkozásának tekintik-e a gazdálkodást s csak másodrangu kérdés előttük a magyar mezőgazdaság emelése. Majd meglátja, mily választ fog kapni. Nekem legalább a négy közül kettő igy magyarázta már meg a ménesbirtokok feladatát. De hát nem is lehet ez máskép s mi nem is akartunk ebből fegyvert kovácsolni a miniszterium ellen. de számitásunkat a dolog természete szerint kelle tennünk.

A számadatok tanuságához pedig ragaszkodunk s a földmivelés emelésére irányuló államtevékenységet *mindig a financziális áldozatkészség aránya szerint fogjuk megitélni*, mert puszta jóakarattal még senkinek sem sikerült közgazdasági problemákat megoldani.

II. A leghatározottabban azt kell azonban fentartanunk, a mit a *gazdasági tanügyről* irtunk. Birálatunk ellenbirálata is e körül a pont körül válik legélesebbé, a miért mi külömben hálával tartozunk, mert nem ismerünk egyhamar ennél fontosabbat s örvendünk minden alkalom fölött, mely okot ád nézeteink kifejtésére. A tanügy fejlesztése sarkpontja a haladásnak, a mit édes mindnyájan kivánunk és sürgetünk, de e haladásnak csak a hibák és hiányok feltárásával s nem szépitgetésével teszünk jó szolgálatot. Mezőgazdasági fejlődésünk megfeneklésének egyik főokát, az átlagos szakértelem alacsony niveauja képezi s ezen a bajon a mezőgazdasági tanügy reformja segithet csak, a mi szintén pénzbe kerül s nem, mint a czikkiró ur gondolja, az ipar megteremtése és az ipari szakértelem emelése, a mi csak későbbi követelmény. Helyesen következtettünk tehát, midőn párhuzamot vontunk a földmivelési és ipari szakoktatásnak hozott állami áldozatok mérve között s felpanaszoltuk a költségvetés számaiban nyilvánuló felfogást, mert itt tényleg nem lehet «filius ante patrem» féle elméletek szerint eljárni. Igenis áldozatokat kivánunk e téren az államtól s a földmivelési kormánytól s vonatkozással a két szakoktatás közt vont párhuzamra, a földmivelés javára követeljük azokat és ebben nem kisebb tekintély, mint *Roscher* ád nekünk igazat, a ki nyiltan kimondja, hogy a mezőgazdaság sokkal inkább van az államsegélyre utalva, mint az ipar és kereskedelem.

Különösen a m.-óvári akadémiára nézve mondottakon botránkozik meg a czikkiró ur és két érvvel lép ellenünk sorompóba. Először, hogy az akadémia az alkotmányos aera alatt jelentékeny belterjes fejlődést mutat, másodszor, hogy a tanárok száma annyi, mint a régi magyar és német kurzuson együttvéve. Az elsőre nézve annyit jegyzünk meg, hogy az akadémia gyarapodása és kisérleti állomásai, szintugy az akadémiai folyóirat egyedül és kizárólag néhány buzgó tanár tudományszomjának s egyéni nemes ambicziójának köszönhető, a második körülmény meg épen semmitmondó; hisz a tanárok egy-kettő kivételével mind a két nyelven adtak elő, a mint tehát megszünt a német tanfolyam, megmaradt amugy is csekély létszámuk s azóta sem emelkedett.

Mi az akadémián kifogásoltuk, hogy egységes **tanterve** nincs. Ezzel szemben a czikkiró ur arra hivatkozik, hogy de igenis az akadémia maga már megállapitotta **tanrendét.**

Nem tudjuk hamarjában, szójátékkal vagy tévedéssel van-e dolgunk. Az utóbbit teszszük fel és fölvilágositásul megjegyezzük, hogy mi *tanrend* alatt a napok és óráknak olyatén beosztását értjük, a melynek czélja meghatározni, hogy mely tárgyat melyik tanár mely órákban ad elő. Ez az, a mit a gimnáziumok nebulói a semesterek elején dictando szoktak leirni. A *tanterv*, az egészen más dolog. A tanterv az a rendszer, a mely az előadandó tárgyak okszerü egymásutánját szabja meg és pedig azon elv alapján, hogy az egyik tárgygyal a másik tárgy megérthetésére a tanuló értelmét előkészitse. A tanterv a tanitás szisztemája és ilyen szisztemát a m.-óvári akadémián hiába keresünk, mert akkor nem történhetnék meg, a mi gyakran megesik, hogy sokszor két tanár ugyanazon thémát, mindegyik mint a saját tárgyához tartozót, egyidejüleg és egyforma bőven adja elő, mig máskor ily és nem ritkán fontos thémák terra incognita maradnak a hallgatók előtt, mert a rokontárgyak tanárai közül mindegyik tárgyán kivül esőknek találja azokat. — A mig tehát egy *tanrend* létezését a m.-óvári akadémián elismerjük, sőt megerősitjük, megmaradunk a mellett, hogy *tanterve*, a milyen egy ily főiskolát megilletne, ma sincs az akadémiának.

A tanári székek betöltésének módjára akarunk még néhány szóval visszatérni. A czikkiró ur ugyanis arra a konkluzióra jut, hogy mindösszé néhány mellékiparág előadásánál fordulhat elő az az eset, hogy egy-egy tanár ilyesmit előadni kényszerül, a nélkül, hogy maga azzal behatóan foglalkozott volna. Hát ebben határozottan téved czikkiró ur, a kiről nem teszszük fel, hogy pl. a *nemzetgazdaságtant*, e kétségkivül főfontosságu tárgyat is a *mellékiparágak* közé sorozza, pedig ez a tárgy az óvári akadémiának egy oly mostoha gyermeke, melyet nem hiszszük, hogy évtizedek óta csak olyan tanár is adott volna elő, a ki maga is hallgatott volna valaha nemzetgazdaságtant. Szolgálhatnánk adatokkal egyébiránt arra nézve is, hogy két más tanintézetünkben a *növénytermelést* is a fennebbi értelemben vett *mellékiparágnak* tekintették, sőt tekintik.

III. Harmadik bününk az, hogy tiltakozni mertünk a gazdasági egyesületeknél biztositandó kormánybefolyás ellen. De már ennek a vétkünknek bátran a szemébe nézünk. Éppen azért, mert itt a gazdaság emeléséről és nem politikáról van szó, kellett a kormánybefolyás ellen tiltakoznunk. Nemcsak hogy mi nem keverünk politikát a dologba, de éppen azt követeljük, hogy a gazdasági egyesületek távoltartassanak a politikától. Ennek egyedüli módja pedig a kormánybefolyás kizárása, mert a kormány iránt érdekelt magyar emberben könnyen támadnak politikai ambicziók és a politikus gazdasági egyesület minden csak nem az, a minek nevénél fogva lennie kell. — Hogy mit értettünk és értünk mi olyan kormánybefolyás alatt, a mit az egyesületeknél kivánatosnak tartunk, azt czikksorozatunkban kellőleg kifejtettük.

IV. Kimutattuk czikksorozatunkban, hogy a közgazdasági alap bizony-bizony *kizárólag* ipari vállalatoknak jutott, ezzel szemben arra, hogy egy ily ipari vállalatnak micsoda *közvetett* hatása lehet a mezőgazdaságra, igen nagy utvesztő volna visszamenni. Maga a czikkiró ur is elégnek találta a magyar czukorgyár-részvénytársaságra hivatkozni, de azt, a mit mi erre nézve egyéb fontosat mondottunk, hallgatással mellőzte. Nem adott felvilágositást főleg aziránt, hogy miért nem jutott hát az alap *«földmívelési részéből»* semmi gazdasági szövetkezetek és oly vállalatok támogatására, a melyek alapjukban már a gazdák közvetlen segélyezésére vannak hivatva? Mert ha már arról van szó, hogy az a fél rész a földmívelés javára essék, bajos megelégednünk, ha azt oly ipari vállalatok kapják, a melyek ha magántőkékkel alakulnak is meg, ép oly jó hatással lehettek volna a mezőgazdasági viszonyokra, mint igy. Ez körülbelül olyan ajándék — minden hasonlat sántikál — mintha valakinek egy almát ajándékozunk ugy, hogy azt egy harmadik egye meg, de a megajándékozottnak jusson a — héja. Hogy ezt mi földmívelési érdekeink sérelmeként tüntettük föl: igazságtalanságot és méltánytalanságot követtünk el? Hát bizony ezt mondja a birálat t. irója, de helytelenül. Szerény nézetünk szerint tulságos érzékenység adta kezébe a tollat, mely nem engedte elnéznie, mint turjuk mi föl profán kezekkel a budget tetszetős számcsoportjait s mint ragadjuk ki azokból a kérlelhetlen valóságot, mely meztelen, de igaz, és ez a fő. — Mi meg tudjuk magyarázni ezt az érzékenységet, — nem a t. czikkiró ur állásából, melynél fogva ő a földmívelési tárcza költségvetésével szoros kapcsolatban áll, mert azt kötelességünknek tartjuk figyelmen kivül hagyni és fegyverül fel nem használni — hanem abból a hagyományos módból, melylyel a földmívelési költségvetést eddig tárgyalni szokásban volt. Eddig ugy közönségünk, mint az illetékes körök, a napilapok, pro vagy contra, de mindig csak kurta megjegyzéseihez voltak szokva, talán meglepő is volt tehát, hogy akadt egy lap, mely bonczolás alá vette a költségvetést és behatolni igyekezett az indokolás szellemébe, arról következtetvén a tárcza jelenlegi helyzetére és egyes kulturágaink jövő fejlődésére.

De kötelességünk volt ezt tenni, melynek legjobb tudomásunk szerint megfeleltünk s meg fogunk felelni a jövőben is, tekintet nélkül mindenre, a mi az ügy érdemén kivül áll.

II.

Czikksorozatunkban, a melyben a földmívelési miniszterium költségvetését méltattuk, megemlékeztünk a «közgazdasági alap» ról is s itt elsősorban ama véleményünknek adtunk kifejezést, hogy a mindössze egy millió 3—4 százezer forintot kitevő alapból jobb szerettük volna látni igen sok mezőgazdasági égető szükségletünk kielégitését, minthogy abból 900,000 frt a magyar czukoripar részvény-társaságnak adatott kölcsön.

Czikksorozatunkat, a melyet csak a félreértés és tulérzékenységnek vehetett támadásnak, már a második oldalról igyekeznek czáfolni még pedig most már *hivatalból*. A *pénzügyminiszterium* elnöki osztályának átiratával ugyanis a következő sorokat vettük:

«A «Köztelek» 6-ik számában B. K. úr ismerteti és birálja, helyesebben hevesen megtámadja a földmivelesi tárcza 1892-ik évi költségvetését s többek közt helyteleniti azt, hogy a közgazdasági alapnak 900,000 forintja van kölcsön a magyar czukorgyár-részvénytársulatnál. Helyteleniti ezt azért, mert a czukorgyár ipari vállalat, mert, ha már a kormány czukoripari vállalat támogatására 900 000 forintot szánt, ezt a vállalatot a gazdák szövetkezeti alapon legalább is oly eredménynyel csinálták volna meg, mint a minőt a részvénytársaság eddig elérte.

Ezt a támadást válasz nélkül hagyni nem lehet azért, mert czukoriparunk fejlesztése nemcsak kiváló mezőgazdasági, hanem, — a mi külömben nálunk a legtöbb esetben egy és ugyanaz, — általában nagyfontosságu közgazdasági, igazi országos érdek és mert czukoriparunk helyzete éppen nem mondható rózsásnak s ezt a helyzetet még sulyosabbá tenné az a körülmény, ha ezen iparunk legkiválóbb tényezője, a magyar czukoriparrészvénytársulat ellen sikerülne hangolni a magyar gazdaközönséget, melynek érdekeit ez a társulat első sorban mozditja elő.

Tehát helytelen dolog volt a közgazdasági alap 900,000 forintját a jelzett társulatnak adni kölcsön, mert az *«csak egy ipari részvénytársaság»*

Nem akarjuk erre egyszerüen azt mondani hogy az idézett czikkben is hivatkozott 1889 XXXI. t.-cz. 10. 5-a nem azt rendeli, hogy a közgazdasági alap pénzei mezőgazdasági, hanem «egyes *közgazdasági* czélok elérésére s vállalatok létesitésére legyenek fordithatók»; már pedig azt ki sem vonhatja kétségbe, hogy az itt szóban forgó vállalat közgazdasági vállalat. De valónak ismerve el még azt a feltevést is, hogy a közgazdasági alap pénzeit, vagy annak éppen ezt a 900.000 forintját mezőgazdasági czélok elérésére vagy vállalatok létesitésére kell forditani, kérdezzük valjon czukorgyárak felállitása nem a mezőgazdasági czélok elérésére történik?

Ezek a gyárak tömeges mezőgazdasági terménynek előállitását és jó áron való értékesitését teszik lehetővé, sok és jó takarmányt olcsón szolgáltatnak, a gazdasági termelést több oldaluvá s igy biztosabbá változtatják, okszerü vetésforgók alkalmazása mellett, a répa aránylag kis mérvben von el területet a többi kulturnövényektől, azok közül soknak, különösen a répatalajon kiválóan értékes árpának igen jó előveteményét képezi s csakis a czukorrépatermesztés által lehetségessé vált jobb művelés az összes többi növények termését tetemesen emeli. Ha a mezőgazdaságnak ezeket az előnyöket biztositó vállalat nem mezőgazdasági vállalat, akkor nem tudjuk mi az.

Külömben ezt nem éppen kifogástalan logikával és olyan feltétel alatt, a mihez sok szó fer, az idézett czikk is utóbb ilyennek ismeri, ilyennek ismeri akkor, ha a gyárakat gazdák szövetkezeti alapon állitják fel, mert ebben az esetben helyesnek tartja a 900,000 forint átengedését.

Gazdák szövetkezeti alapon?! Mi nem akarjuk kétségbevonni, hogy a tisztelt czikkiró úr nagyon jól tudja, hogy olyan gyárak felállitásához és üzemben tartásához, melyek annyi czukorrépát tudnak feldolgozni, mint a magyar czukoriparrészvénytársulat gyárai, még a 900,000 frton felül is igen sok pénz kell. Gazdáinknak, — nagy sajnálatunkra és igen sok jó dolog nagy kárára, — mindenük inkább van, mint pénzük, kivált akkor, mikor a czukorrépának haszonnal való mivelhetése már magában véve is igen tetemes költtséggel járó befektetéseket igényel. Hogy ilyen körülmények között tőlük ez a szükséges sok pénz beszerezhető legyen egy olyan, a mi viszonyaink közt mindig vagy koczkázattal járó vállalatra, mint a czukorgyár, melynél a siker legnagyobb részben a gyártásban való különleges szakképzettségtől s az értékesitésnél csak hosszu gyakorlat után megszerezhető, ismét különleges ügyességtől függ, a mely tulajdonságok felett természetesen legkitünőbb gazdáink sem rendelkezhetnek, legalább is igen kétségesnek tartjuk. De engedjük meg még azt is, hogy a szükséges pénzt a gazdáktól szövetkezeti alapon be lehetett volna szerezni. Bizonyosan tudja a tisztelt czikkiró ur, — hisz azt ma már mindenki tudja s a mennyiben nem tudja, igen hamar meggyőződést szerezhet róla, ha most kisérli meg egy czukorgyár felállitását, — hogy nálunk czukorgyárak létesitésére a legkedvezőbb conjunctura, a most érvényben lévő czukoradó életbeléptetésekor, akkor volt, mikor a magyar czukoripar-részvénytársulat gyárait egy év alatt felépitette és üzembe hozta. Ezt a conjuncturát fel kellett használni s legalább is annyi czukornak, még abban az évben leendő előállitását kellett biztositani, mint amennyit az akkor keletkezett uj gyárak segitségével Magyarország termelni képes, ha azt akartuk elérni, hogy Magyarország a czukoripar terén az ausztriai s a többi külföldi gyárakkal a versenyt felvehesse, hogy e téren egyátalában számot tegyen, hogy részére a haladás hosszu időre, talán egyátalán biztositva legyen. Az országos gazdasági egyesület s első sorban czikkiró ur közvetlen tapasztalataikból tudják, hogy szövetkezeti uton sokkal könnyebben, különösen gazdák által sokkal könnyebben kezelhető s aránytalanul csekélyebb befektetést igénylő vállalatoknál, mint a minő a czukorgyártás, eddig, — ezentul reméljük, hogy másként lesz, — mit voltak képesek elérni. S mindazt tudva, igen merész állitásnak és semmi egyébbnek, mint állitásnak kell azt tekintenünk, hogy szövetkezeti alapokon ennyi idő alatt czukorgyárak egyátalán alakultak s még merészebbnek, hogy legalább is oly eredményeket értek volna el, mint a minőt a részvénytársaság eddig elért.

Mit is ért el ez a részvénytársaság?

Azt érte el, hogy van egy-egy mintaszerüen berendezett, a czukorgyártási technika legujabb és legmesszebb menő kivánalmainak megfelelő gyára Szerencsen és Botfalun, hogy ebben a két gyárban képes évenként feldolgozni 3.000,000 métermázsa répát s előállitani 300,000 métermázsa finomitott czukrot, azt érte el, hogy az első 1889—90 iki üzletévben, a kezdet óriási nehézségeivel küzdve, 7500 kat. holdon tette a czukorrépa termesztését lehetségessé, hogy feldolgozott 706,284 métermázsa répát, hogy már az idén 16,000 kat. holdon termeltek részére répát, hogy az a termés előreláthatólag 1.500,000 métermázsára fog rugni, hogy ma a két gyár 2000-nél több munkást foglalkoztat, azt érte el, hogy az osztrák és magyar czukorgyárak által a belfogyasztás részére mintegy 1.200,000 métermázsában megállapitott czukormennyiségből Magyarországra 450,000 mm., ebből egyedül a magyar czukoriparrészvénytársaság gyáraira 195,000 métermázsa jutott.

Hogy mindebből az első sorban érdekelt gazdaközönségnek mi a haszna, annak megállapitását egyelőre azt hiszszük, hogy a tisztelt czikkiró urra és szakértelmére bizhatjuk. S ha ez a haszon meg van állapitva, mindenki előtt világos lesz, hogy az a földmívelési miniszter, a ki ennek elérését a közgazdasági alapból, teljes biztositék mellett, tisztességes kamatra adott 900,000 frtos kölcsönnel lehetségessé tette, a magyar országos gazdasági egyesület hivatalos közlönye részéről más méltatást érdemel, mint a melyben ezuttal részesült, a magyar czukoriparrészvénytársaság pedig megérdemli azt, hogy mielőtt ügyeivel a nyilvánosság előtt foglalkoznak, azokat legalább megismerni igyekezzenek.»

* *
*

Erre az érzékenykedő, aprehensiv válaszra legelőször is kijelentjük azt, hogy mi őszinte elismeréssel kisértük figyelemmel és veszszük most is a pénzügyminiszterium mindazon intézkedéseit, amelyek közvetve, vagy közvetlenül mezőgazdasági termelésünk javára szolgálnak. Ezek között legelső helyen emlitjük fel a miniszteriumnak a *magyar czukoripar megteremtése körül kifejtett erélyes akczióját*, melyet az egész gazdaközönség is osztatlan hálával fogadott. Kissé felesleges tehát fenti sorokban velünk szemben a czukorgyárak fontosságát vitatni, tessék meghinni, hogy mi ennek nagyon is tudomásával birunk, ép ugy tisztában vagyunk a czukorrépa-termelés befolyásáról is egyébb kulturágakra, — a vetés fordára stb.

Sőt a czukoripar e hasznosságát elismerjük a részvénytársulati alapon létesült gyáraknál is, és mindenkor örömmel fogjuk üdvözölni, ha a nagytőke, indirekt a mezőgazdaságnak is hasznothozó ipari vállalatokba fektettetik be.

A többi között kissé tendencziozus tehát a válasznak az a része is, amely azt akarja nekünk vindikálni, hogy mi a czukorgyártás hasznait csak *termelői szövetkezeti* alapon ismerjük el.

Az már azután egészen más kérdés, hogy ha már a közgazdasági alap háromnegyed részének elkerülhetlen fátuma volt a czukorgyárak gyámolitása, ez államsegélyt *szövetkezeti alapon létesülő* gyárnál szerettük volna látni.

Mert azt a sok kifogást a szövetkezetek ellen, nem ismerjük el. A gyár szakszerü vezetése a gyártmány értékesitését illetőleg mindegy akár részvényesei vannak annak a vállalatnak, akár üzletrészekkel biró tagjai, ezek egyformán csak az ellenőrzést gyakorolhatják a fizetett szakértő gyárigazgató és a kezelő hivatalnokok felett. Az értékesités szükségelte szakértelem felemlitése különben is e helyen épen nem találó, mert nem igen irható a szóban forgó részvénytársasági gyárak javára sem, hiszen összes termékeik eladását előre lekötve, egy tőlök távol álló bank által eszközlik, amihez pedig sem szakértelem, sem pedig a «csak hosszu gyakorlat után megszerezhető különleges ügyességre» szükségök nincsen. Ha a kezelő hivatalnokok lelkiismeretes, hozzáértő emberek, ha a viszonyok egyátalán kedvezők, sikerül a gyár, ha nem, hát egyformán megy rosszul a dolga, akár részvények, akár üzletrészek képezik alapját. Sőt ez utóbbi esetben a részvények még csak ronthatnak helyzetén, lévén ezek maguk is árutárgyak és árfolyamaik az érzékeny börzén, csakhamar a gyár hatáskörén teljesen kivül állóan is, befolyásolhatják hitelét, hirét stb.

Meghajlunk teljesen a fináncz-politika érvei előtt, mely a gyárnak gyors létrejöttét kivánta, elismerhetjük még az indokok alapos voltát is, amelyek a pénzügyminiszteriumot ily nagyszabásu, óriási arányu vállalat létrehozására kényszeritették.

Lehetnek a gyáraknak, mint olyanoknak, igen szép anyagi eredményeik, elismerjük a hasznot, amit a fiskusnak és amit az általános czukorforgalomnak okoztak, *közvetve*, a répatermelés előmozditásával, lenditve vidékük mezőgazdaságán is. De tulzottnak mondjuk a «válasz» azt az állitását, hogy ezek a czukorgyárak *«mezőgazdasági vállalat»*, mert vezetésüknél a részvényesek haszna és érdekei a döntők, a mezőgazda csak eszköz, mely az elkerülhetetlenül szükséges nyersanyagot előállitja s az elbánás, amiben általuk részesül, tisztán és kizárólag a répa kereslete és kinálatának mérvétől függ, éppen ugy, mint minden más üzletnél.

A gyárak támogatását tehát minden körülmények között ipari természetünek kell tekintenünk, amely czélból, igen helyesen, messzemenő eszközök állanak kormányunk rendelkezésére s ha a pénzügyminiszterium még ezenfelül külön is akarta pénzzel segiteni a vállalatot, örömmel fogadtuk volna ezt is, akár az állami költségvetés önálló tételeként, vagy bármi más, csak ne az amugy is kicsi és felette szegény közgazdasági alapból.

Mert viszonyaink között arra a néhány százezer forintra, ami az 1889. XXI. t. cz. megalapitotta közgazdasági alapból a méltányosság megkövetelte legalább felerészben mezőgazdasági czélokra jutna sokkal közvetlenebb, sokkal égetőbb hiányok fedezésére van szükség. Igen sajnáljuk, hogy czikksorozatunkra megjelent egyik válasz sem reflektál arra, amit mi az alap egyik rendeltetéseképen filloxera elleni védekezés terén felhoztunk, ahol tönkrement milliók megmentése, s a lakosság koldusbotra jutott ezrei kenyerének visszaadása volna a nemes feladat.

Ha ez és hasonló czélok előmozditására fog fordittatni a közgazdasági alap földmívelési része, akkor méltóztassék meggyőződni, mi volnánk az elsők, akik felhasználásáért lerónánk az elismerés adóját, ha az ipari felén akármilyen gyár épittetik is. A *«hasonló»* czélok közé soroljuk a *szövetkezeti eszme terjesztését* és ezért modottuk, hogyha már a közgazdasági alap ily nagy része minden körülmények között a czukorgyártás előmozditására volt praedestinálva, iniczialtak volna vele *szövetkezeti gyárat*. Nem mondottuk, hogy a *szerencsit vagy a botfalvit*, de talán kisebbet és nem oly rettenetesen siettető viszonyok között.

Hogy az ilyen vállalatoknál a gyártási nyeremény is a termelőké lévén, *mezőgazdasági szempontból*, a részvénytársasági gyáraknál mindenesetre nagyobb eredmények érettek volna el, — azt talán mindenki megértheti. Ép ugy, mint a hogyan mi tudjuk, hogy a magyar czukoriparrészvénytársasághoz a 900,000 frtnál igen sokkal több pénz is kellett, mondják, hogy 9 millió, ép annál inkább sajnáljuk, hogy a mi alapunk garasai is, ebbe a nagy garmadába öntettek, ahol ugy se tesznek számot.

Ennyit a dolog érdemére vonatkozólag.

Most még csak a szövetkezeti ügyre néhány megjegyzést. Bizony az országos magyar gazdasági egyesület és némileg e sorok irójának csekély személye is közvetlen tapasztalatból tudják, hogy Magyarországon a szövetkezetek még vajmi kevés eredményt értek el. De elértjük a czélzást . . .

és ezentul mi is reméljük, hogy máskép lesz. Máskép, mert eddig a magyar gazdaközönség egy előtte teljesen ismeretlen téren mozgott, a melyen nem követendő, de a hiányos szövetkezeti törvények alapján kényük-kedvük szerint létrejött svindli-szövetkezetek csak elriasztó példák gyanánt állottak. — A megalakult szövetkezeteknek tehát nemcsak a közönynyel, de ellenszenvvel kellett küzdeniök a gazdaközönségnél, sőt — odafönn is. Ma már azonban a hosszas kisérletek eredménye gazdagabb tapasztalat, gyakorlatibb és üzletiebb felfogás a berendezésben és mondhatjuk a nagy körben felkeltett érdeklődés. Hiszszük is, hogy ujonnan alakult szövetkezeteink elérik a kivánt eredményt. És e hitünkben erősit a *pénzügyminiszter* igérete, a mely szerint a hitelszövetkezetek ügyeinek *törvényes rendezését és anyagi támogatását* várhatjuk legközelebb.

És ezzel meg leend szüntetve szövetkezeti ügyeink legnagyobb akadálya, részesülvén ez az eddig elhanyagolt ügy a teljesen hiányzó *kormánytámogatásban* ugy a törvényes szervezés, mint az anyagiak terén. És ezzel az ohaj, jobban mondva már szebb remény kifejezésével befejezzük talán már kelleténél hosszabbra nyult sorainkat s feleletünk a válaszra következőkben összegezzük:

1. Czélunk nem volt sem a magyar czukoripar-részvénytársaság ügyeit, sem a pénzügyminiszterium ipari czélzatait, sem a földmivelési miniszteriumot támadni.

2. De ama kötelességnél fogva, mely reánk, az országos magyar gazdasági egyesület hivatalos közlönyének szerkesztésével háramol, figyelemmel kisérünk és érdemileg méltatunk minden olyan eseményt és faktort, mely előmozditani hivatott, még inkább a mi *volna* hivatott, mezőgazdasági érdekeinket.

3. Ez okokból foglalkoztunk a közgazdasági alappal is és nem a mi hibánk, hogy ennél a pénzügyminiszterium legelismerésreméltóbb törekvései a czukoripar fejlesztése terén és az általa kreált czukoripar-részvénytársaság ügye is szóba került.

Meggyőződésünk álláspontunkon megmaradni kényszerit; hogy sokan félreértették, nem tehetünk róla, ez ellen csak azt a hires mondást idézhetjük: «Honny soit qui mal' y pense.»

Baross Károly.

A gabonazsizsik.

(Calandra granaria, L.)

Irta *Jablonowszki József.*

(Vége.)

V.

Ha a gabonazsizsik már a gabonában nagy mértékben van elszaporodva s egyelőre csak arról van szó, hogy azt minél hamarább megszabaditsuk e bogártól, akkor erre legczélszerübb mai nap a szénkéneg alkalmazása.

Mióta e szer a filloxeragyéritésnél olyan becsesnek bizonyult be, azóta azt majdnem minden nagyobb számban előforduló kártékony rovar ellen megkisérlették. A zsizsik ellen is teljesen jó sikerrel lehet alkalmazni. És pedig ajánlják azt először a Rohart-féle koczkával[1]), másodszor csepüre öntve.[2]) és harmadszor tisztán magát a szénkéneget.[3]

A Rohart-féle koczkát, mely egy kcm. nagyságu és puha fából készül, elébb a szénkénegbe mártjuk s aztán, mikor az igy magába szivta a szénkéneget, *rongyba takarva a fertőztelenitendő gabonanemübe teszszük.* A megtisztitandó gabonamennyiséghez arányitva néha több koczkát is kell alkalmazni, s azokat a gabonában egymástól arány1ag egyforma távolságban elhelyezni. Ép ugy kell használni a csepüt is. A szénkéneg rendkivül illékony természeténél fogva azonnal párologni kezd, s az igy kifejlődő és igen fojtó gázok elterjednek az egész gabonarakásban s megölik ugy a kifejlődött bogarat, mint annak álczáját és bábját és megsemmisitik a petéket is.

¹) L. Henschel i. m. p. 128; Girard i. m. i. h.
²) U. o.
³) Decaux i. m. p. 28.

A Rohart-féle koczka és csepü helyett azonban czélszerübb inkább a tiszta szénkéneg használata és pedig azért, mert ez kevesebb munkával jár. s az ember annyira-mennyire tájékozódva van mindig arról is, hogy mennyit használjon az irtó-szerből, ha teljes sikerrel akar dolgozni.

Az eljárás igen egyszerü. A fertőztelenitendő gabonát egy, a mennyire csak lehet jól zárható, vagy befedhető kádba, hordóba, vagy ezek helyett alkalmazható másféle edénybe töltjük és pedig annyit, hogy a gabona az edény térfogatának csak $^9/_{10}$ részét foglalja el; a többi üresen marad. Erre aztán ráöntjük a szénkéneget és pedig hoszszabb csövü tölcsérrel ugy, hogy a szénkéneg, a mennyire lehetséges, az edény aljára is jusson, hogy a kifejlődő gázok hassanak az alsó rétegre is. Egy-egy hektoliter gabonára lehet $^1/_{10}$ liter szénkéneget használni: e mennyiség igen elég, ugy, hogy ha valamivel kevesebbet is használunk, a siker még ugy sem marad el[4]). A szénkéneg ráöntése után aztán az edényt jól, a mennyire azt csak lehet, légmentesen elzárjuk s igy hagyjuk 24 óráig. A közben pedig egyszer-kétszer meghengergetjük az edényt, hogy a gabona keveredjék. Ez az egész eljárás.

Megjegyzendő azonban, hogy ezen eljárás alkalmával az embereknek igen óvatosaknak kell lenni s vigyázniok kell arra, hogy pipával, szivarral, égő gyertyával vagy bármely gyujtó anyaggal ne jőjjenek még csak közelébe sem annak a helynek, a hol ezen szénkénegezés folyik, mert a milyen illékony, ép olyan gyulékony anyag is a szénkéneg és igen könnyen felrobban. Legjobb ilyenkor a pipázást teljesen megtiltani, s a gyufát, pipát az emberektől egyszerüen elszedni: ne jusson akkor eszökbe még csak a pipálásnak gondolata sem.

Miután a szénkéneg-gázok némileg fojtók is és ha a levegő igen megtelnék vele pl. a magtárban, mikor a munkásoknak is benn kellene még maradniok, az ártalmas volna az emberre nézve is: tanácsos az egész szénkénegezést egy nyitott pajtában elvégezni s ugyanott is hagyni a már kezelt gabonát, hogy igy a levegő tovavigye minél elébb a már kiszabadult szénkéneggázt. Ilyen helyen aztán nem kell félni, hogy a szénkéneg kárt tesz az emberekben, vagy netalán a közelben lévő állatban.

Ha 24 óra mulva az igy kezelt gabonát megrostáljuk, akkor az *teljesen* elveszti azon kellemetlen szagot, melyet a szénkéneg kezdetben kölcsönzött neki. S e kezelés semmi tekintetben sem ártott a gabonának: az nem veszti el csirázó képességét, s lisztnek is felhasználható; vagy ha esetleg zabról van szó, azt bátran föl lehet etetni az állatokkal: nem árt azoknak sem[5]).

A mi pedig azt illeti, hogy a magtárt is megszabaditsuk e hivatlan látogatótól, az sem jár különös teendőkkel, hanem ha figyelembe veszszük az állat életmódját s csak azt követjük, mi az ő szokásaival ellenkezik: akkor a rovar meggyérül, majd annyira elpusztul, hogy csak igen nagy és gondos keresés után lehet egy-egy példányára akadni. Az sokszor lehetetlenség is volna, hogy a zsizsiket *tökéletesen* lehessen kiirtani: a mig csak a földön megterem a gabona, s mig a zsizsik csak gabonával fog élni, addig mindig fog akadni egy-egy zsizsik a gabonában is. Aztán egy zsizsik még nem jelenti azt, hogy a gabona már (a szó igazi értelmében) zsizsikes legyen.

A zsizsik — mint már láttuk — leginkább a szemétül elhányt gabonamaradékokban, félretett ocsuhalmokban és egyéb, piszokkal telt helyeken szaporodik el, és igy, ha a zsizsiktől meg akarunk szabadulni, akkor legelső teendőnk legyen az, hogy ezen szemétet minél hamarább kitakaritsuk. Össze kell gyüjteni és össze kell seperni

⁴) Girard mondja (i. m. p. 697), hogy Algier-ban 1857-ben egy hektoliterre 15 grammot használtak, mert kisebb adag mellett a bogár csak elkábul s rövid idő mulva ujra feléled.

⁵) A szénkéneg megszerezhető Budapesten a budai vinczellérképezdve budafoki szénkénegraktárában, több vidéki vinczellériskolában és sok megyei gazdasági egyesületnél.

még a legutolsó szemet is és aztán azonnal tüzben megsemmisiteni. Ki kell seperni minden zugot; ki kell kaparni minden hasadékból és repedésből ugy az ott lévő magot, mint az ott lerakódott piszkot. A padló, a falburkolat és a gerendák minden hasadékát gondosan kell betömni, a mire, ha a padló is fából való, legczélszerübb enyves füerészport használni; a fal repedéseit vakolattal, hydraulikus mészszel, vagy — ha e repedések nem nagyok — gipszszel kell betömni.

Természetes, hogy az csak ott ajánlható, a hol a magtár még nincs igen rossz karban, mert ott az ilyen eljárás nemcsak hogy többe kerülne, mint a mennyit talán alapos tataroztatásáért fizetni kellene, hanem ezenfelül még sikere sem volna. Ott nincs más hátra, minthogy ezen repedéseket, ha pl. azok a padló- vagy a falburkolatnak igen rossz állapota miatt maradandólag már be nem tömhetők, minél gyakrabban tisztogassuk, s a netalán ott meghuzódott bogarakat részben összegyüjtsük, részben onnan kizavarjuk.

Ha ezen alapos tisztogatás megtörtént — és ez igen ajánlható, hogy az évenként az aratás előtt történjék — gondoskodni kell róla, hogy a magtárba került gabona ne maradjon sokáig nyugton egy halomban. A zsizsik nem szereti a zavargást: tehát ne járjunk el kedvében, hanem csak azért is! rostáltassuk, lapátoltassuk minél gyakrabban a gabonát, s nemcsak akkor, mikor már annak felmelegedésétől kellene tartanunk. Az egy-kétszeri zavarás miatt a zsizsik még el nem veszti a türelmét: de ha ez még ennél is gyakrabban történik, akkor csakhamar fog másutt keresni olyan helyet, a hol békességben elélhet. A gazda bizony aligha fog busulni e «hütlenség» miatt!

A rostálgatás- és átlapátozásnak azonban nemcsak azon jó oldala van, hogy megzavarjuk a zsizsiket, hanem az is, hogy azon része a gabonának, mely talán a garmada alján, vagy közepén volt, tetejére, azaz világosságra kerül; ámde a zsizsik nem kedveli a világosságot: akkor az csak egy okkal több, hogy legyen miért tovább vándorolnia. E miatt czélszerü a magtárt, a mennyire lehetséges, világosan tartani.

Továbbá, ha esetleg a gabona kezelése azt hozná magával, hogy azt zsákolni, mázsálni kellene, akkor vigyázni kell ilyenkor, hogy az elhullott, szerte-szétperegett mag ne maradjon sokáig igy szétszórva, mig az az egyes zugokban, elhagyott helyeken, vagy a mérleg körül felhalmozódva, ujra zsizsik-tanyává nem változik. Azon legyünk, hogy a tisztaság mindig fön legyen tartva. Ennélfogva nem szabad megtürni azt sem, hogy az aprómarhának eledelül szolgáló silánygabona, ocsu vagy másféle néven nevezett hulladékmag egy perczig is maradjon a gabonaraktárban: el lehet azt tartani másutt is, a nélkül, hogy veszélybe hoznók a nagy gabonakészletet.

Aztán nem szabad az sem, hogy a gabona éveken át a magtárban maradjon. Azt hiszem, hogy a spekuláczió nem gazdálkodás és némi lehetséges nyereség reményében elveszitení a termés értékének 20—30$^0/_0$-át, nem vall józan gazdára. Pedig — sajnos! — tudunk eseteket, a hol egyes birtokosok 8—9 esztendeig is eltartják a gabonát s a helyiség dolgában már annyira is megszorulnak, hogy ujabb évi termésüket nemcsak ólpadlásra, de még tyukketreczbe is kénytelen elhelyezni és ezt mind csak azon édes remény fejében, hogy megjön még az az idő, hogy a kupecz megadja annak még a kétszeres árát is! Elfelejti azonban azt, hogy a mit nyer a kupeczen, azt már duplán elvesztette a zsizsiken! A zsizsik ilyen helyen és ilyen idő alatt iszonyuan elszaporodik!

Ennyiből áll azon eljárás, melyet követnünk kell, hogy a magtár el ne zsizsikesedjék; nem egy percz müve az, de a folytonos figyelem és felvigyázat eredménye.

Hogy ilyen módon megmenthető a magtár, arra csak egy példát akarok felhozni.

Egy hivatalos kiküldetés alkalmával módomban volt egy igen nagy kettős malmot megvizsgálni. A malom Kisküküllőmegyében fekszik M.

U. községben a Maros folyó partján. A környék kisebb-nagyobb földbirtokosai, kiknek zsizsikes magtárában megfordultam, a zsizsikcsapás miatt csak a malmot okolták! Ez az oka mindennek — mondták; onnan terjed a zsizsik mindenfelé!

S ki irja le bámulatomat, mikor legrészletesb és legbehatóbb kutatás daczára az egész malomban egyetlen egy zsizsiket, de még csak nyomát sem birtam megtalálni! A 7·8 méter magas, ugyanannyi széles és mintegy 12—15 férfilépés hosszu nagy hombárban, melyben a molnár az örletőktől szedett részeket összegyüjti, még csak nyoma sem volt a zsizsiknek: hiába bujtam bele, hiába kutattam fel még a legapróbb zugocskát — —: zsizsik nincs! Pedig e hihetetlen ténynek magyarázata igen egyszerü, természetes és mindenek felett tanulságos is arra az emberre nézve, ki azon okulni szeretne. Hogy a malomban öszszegyüjtött gabona minősége (legnagyobb részt buza es rozs, tehát u. n. «kétszeres») nem sokban különbözik a koldus közmondásos lisztjétől, az könnyü belátni, s a molnár, hogy az igy öszszegyüjtött őrlető részt mégis értékesithesse, kénytelen azt alaposan s — hogy minősége egyenletes legyen — gyakran is összekeverni, rostálni, s minden áron azon igyekezni, hogy minőségét javitsa. Ő tehát nem is küzd közvetlenül a zsizsik ellen, de a vázolt eljárás által megmenekül tőle, sőt elriasztja azt akkor, ha azt az őrletők a malomba már beburczolták volna, mert a folytonos zavaras csakhamar ráirja a nyugodalom és béke iránt kiváló előszeretettel viselkedő bogarat, hogy másutt keresse nyugvó helyét és békés tanyáját.

De a malomban nem találtam még azokat a piszkos zugokat sem, melyek a zsizsik főtanyái szoktak lenni: mert ott az elhulajtott magot nemcsak hogy a szabadjára eresztett nagy tyuksereg összegyüjti, de összesöpri azt maga a bérlő, vagy annak cselédsége, mely a lerakódott lisztport a szarvasmarhával feleteti.

E tapasztalat bizonyitja azt, hogy a tisztaság és a gyakori zavarás milyen hathatós tényező a zsizsik ellen való küzdelemben.

És ezen igen egyszerü eljárást, mely a bekövetkezhető kellemetlenségeknek utját zárja, annál inkább kell most ajánlanunk a gazdaközönségünknek, minél több aggodalomra ad okot ujabb időben a zsizsik szaporodása. Mert a zsizsiknek épen a legnagyobb uradalmakban való aggasztó mérvü elszaporodása lehetetlen, hogy félelmet ne okozzon a jövőre nézve, s ha annak hire külföldön is elterjedt, lehetetlen, hogy az a kivitel alkalmával — a kereslet és kinálatnak, s azok melléktényezőinek kölcsönös törvényénél fogva — a gabonakereskedelmünknek igen jelentékeny kárát, és pedig igen nehezen helyrehozható kárát, ne okozza.

Itt a bajon senki sem segit, hacsak a tulajdonos nem: és itt kell, hogy a nyomás felülről jöjjön, azaz lássa be a dolgot maga a nagybirtokos és ő maga kényszeritse a gazdálkodó embereit, hogy tegyék meg azt, a mit a zsizsik ellen megtenni okvetetlenül kell. Mert hiába ajánljuk mi itten a fennebb közlött eljárást, és hiába fogadja azt meg az egyik, vagy másik gazdatiszt, hogy «de bizony én megteszem!» mind ezen intézkedést. Én nem hiszem; s meg vagyok győződve, hogy abból alig lesz valami, hacsak a kenyéradója, vagy annak felügyelő helyettese nem áll a háta mögött és nem ellenőrzi mindig.

Aztán van egy igen rossz szokás, mely szintén a zsizsik elterjedését elősegiti. Ez abban áll, hogy miután a termelő meggyőződött, hogy gabonája — mint mondják — «magtárképes» és annak felmelegedésétől, igy tehát elromlásától nem kell tartania, azt — néha éveken át is! — halomban hagyja s csak néha napján mártja bele a kezét — ezen egyetemes és csalhatatlan hőmérőt — a garmadába, hogy nem meleg-e az? Pedig — mint azt már annyiszor megemlitettem — a zavartalan nyugalom csak kedvez annak a néhány zsizsiknek, mely a szemét eltakaritasa után mégis megmaradt volna; ismétlem, nem szabad ott sem hagyni nyugtot neki, de zavarni kell folyvást, vagyis a gabonát kell minél gyakrabban keverni,

hogy a bogár az összecsoportosulásában, szaporodásában folyvást meg legyen akasztva. Ehhez nem kell drága Herpin-féle készülék,[6]) melynek czélja az volt, hogy a sebes forgásával megtisztitsa a zsizsiktől az ellepett gabonát: megteszi azt a mi közönséges gabonarostánk, vagy részben a gabona-garmadának egyszerü átlapátolása is. — Ez nem olyan költség, hogy e munkát nagyobb uradalmakban — a hol nagy a gabona mennyisége is — a cselédség nagyobb számához mérten minden nagyobb költekezés nélkül igen könnyen meg nem lehetne tenni a nélkül, hogy a gazdaság egyéb ága a kellő munkaerőtől meg ne legyen fosztva.

Erre csak rá kell szoktatni a termelőket és csakhamar megbarátkoznak ezzel az eljárással és nem leszünk kénytelenek hallani, hogy a zsizsik *magától*, vagy a *naptól*, vagy a *széltől*, vagy *semmitől* sem lesz! Hát még mitől nem?... Ha a mulasztás, mitsemtevés, a saját érdekével, vagyonával való nem törődés egyenlő a semmivel, akkor legkészségesebben elismerem én is, hogy a zsizsik csakugyan ilyen *semmiből*, de csakis ilyenből — származik.

* * *

Utoljára meg kell emlékeznem ama hasznos parányi rovarkákról is, melyek a természettől arra vannak hivatva, hogy ott, a hol az ember saját tehetlenségénél fogva mit sem követ el a zsizsik elterjedésének meggátlására, közbevessék magukat és mintegy határt szabjanak e rovar szaporaságának: értem a zsizsik élősdi rovarait.

Goureau[7]) mondja, hogy van a zsizsiknek egy természetes ellensége, mely néha annyira megszaporodik, hogy a magtárt több évre is megszabaditja e bogártól: és ez a *Pteromalus tritici* G. nevü parányi Chalcididadarázs (Microhymenoptera). E darázs nősténye felkeresi a zsizsik által megfertőzött szemeket és ezekbe tojja petéit. Legujabb időben azt tapasztalta Decaux,[8]) hogy e darázska a zsizsik petéje mellé leteszi a magáét is. A zsizsik-fi már rég kibujt és szinte már elérte nagyságának $^2/_3$ részét, mikor a kis darázspete kikel s az álczácska bele furakodik a zsizsik álcza zsiros testébe, de szerfelett óvatosan, nehogy azt megsértse s annak megöletésével a maga vesztét is okozza: mert e darázs-álcza csak az élő állat nedvével táplálkozik. Csak akkor semmisiti meg zsákmányát ezen parazita, ha már közel van a saját bebábozódásához is, de akkor a zsizsik-álczának már csak a száraz bőre maradt meg. Ebben van a darázs kis báb-gubócskája, melyből a kifejlett rovar 5—6 nap mulva kirepül.

E rovar életviszonyai rendszerint összeesnek a zsizsik fejlődésével is és ebben rejlik annak fontossága, hogy mintegy korlátolja ez utóbbinak nagymérvü elterjedését.

A *Pteromalus tritici* darázskának kifejlett alakja 2 milliméter hosszu és teste kékes sötétzöld; csápjai feketék, szeme vörhenyes, szárnyai áttetszők és lábai fehéresek. Néha olyan nagy mértékben lepi el a gabonaraktárakat és gabonazsákokat, hogy azok a sok darázstól zöldeknek látszanak.

Egy-egy zsizsik-álczán néha 2—4 darázálcza is élősködik: és pedig ezek néha nem egy és ugyanazon fajhoz tartoznak. Decaux az emlitett

⁶) Dr. Herpin a zsizsik kiirtására ajánlott egy géprostát, mely perczenkint 2000 méter sebességgel dolgozott. E gép — bogártörő rosta (tarare brise-insectes) azonban nem került forgalomba, valamint az elébb emlitett Vergier-féle készülék sem. Mert a m. kir. rovartani állomás, mely — mint a földmivelésügyi miniszterium közege — a zsizsikkérdést közelebbi tanulmány tárgyává tette, V. Vermoreltől, az ismeretes franczia gazdasági gépgyárostól, csak azt tudta meg, hogy e gépek jelenleg már sehol sem kaphatók és az ismeretes leirások pedig sokkal hiányosabbak, mintsem hogy a közölt adatok alapján e gépeket ujra megszerkeszteni lehetne. Ugy látszik tehát, hogy a gyakorlatiasság volt e gépek birája: nem feleltek meg a gyakorlatnak s igy csakhamar kimentek a divatból is. Herpin gépének leirását különben a már idézett füzetkéjében p. 9—12. közli.

⁷) L. des Insectes Nuisibles etc. p. Ch. Goureau. Auxerre 1861. p. 252—53. és Brochi: Traité de Zoologie agricole p. 371.

⁸) L. a többször idézett müvecske p. 22—23.

Chalcididá-kon kivül, talált *Braconidá*-kat is. Sajnos, hogy azok meghatározására ez idő szerint még nem akad ember.

Az őszi szántás haszna.

Ma már nincs hazánknak talán egyetlen nagyobb vidéke sem, a hol az őszi szántás hasznossága többé-kevésbbé elismerve ne volna. Viszont azonban tény az, hogy kellőleg méltányolva, vagyis a gyakorlatban alkalmazva oly mértékben, mint azt a modern mezőgazdasági elvek megkövetelnék, csak nagyon ritka helyen találjuk.

A tudomány kideritette, miszerint a talajban levő növényi tápanyagok csak azon esetben alkalmasak a növények táplálására, ha azok feloldódnak, vagyis a növények által fölvehető alakba hozatnak. A növényeknek a táplálék felvehetése iránt támasztott igényeik ugyan nagyon sokfélek, de általánosságban áll az, hogy sem az oldatlan, tehát elkészitetlen tápanyagot, sem a nagyon hig oldatban levőt kellőleg kihasználni nem képesek.

A gazdának kell tehát odatörekedni, hogy ha talaja absolute szegény, trágyázással, ha pedig csak kész tápanyagokban szegény, jó talajmiveléssel segitsen magán. A talajmivelés külömböző nemei között, egészen bátran, lehet állitani, hogy a talaj őszi megmivelése van legnagyobb hatással a nyers tápanyagoknak kész tápanyagokká való átváltoztatasánál.

Miután az őszi szántásnak főképen ez irányu hasznáról szándékozunk beszélni, meg kell azt is mondani, hogy miért van ez igy?

A dolog egyszerübb, mint hinnők, ugyanis a talajrészecskék összeállóságát s a bennök található külömböző alkatrészeknek az elmállás ellen való ellenállását misem veszélyezteti annyira, mint a folyton változó hőmérsékleti ingadozások, nagyon természetes tehát, hogy ha télen át a talajt felszántva a fagynak teszszük ki, ez olyan fizikai és vegyi változásokat idéz elő, a mely a gazdának csak hasznára lehet. A fizikai átváltozás azon erőmüvi hatásban nyilvánul, hogy még a konokul összeálló agyagtalajok részecskéi között is megszünik a szorosabb összeköttetés s a talaj porhanyó lesz, a vegyi hatás pedig a lég és viz együttes befolyása alatt a növények táplálására alkalmas oldatok keletkezéséből áll.

Az elmondottak után könnyen beláthatjuk, hogy az őszi szántás egyik leghatalmasabb eszköz a gazda kezében, melyet czéljaira tetszés szerint fölhasználhat. Kitünő szolgálatot tesz például a uj törésü földek, valamint a mélyitő szántás alkalmával fölhozott nyers, vad talaj megszeliditésénél, ugyszintén a tavaszi vetemények alá való talajelőkészitésnél stb. S végül számtalan előnyei mellett nem kell megfeledkeznünk arról sem, hogy a gyomirtás szempontjából sem kicsinylendő hasznot hajthat, a téli nedvesség megkötése körül pedig megbecsülhetetlen szolgálatot tesz.

Azt hiszem, hogy növénytermelésünk az őt megillető helyre csak akkor fog felemelkedni, ha az őszi szántás hasznát annyira fogjuk méltányolni tudni, hogy az igazi tél beálltával, keresve sem találunk megmiveletlenül maradt szántóföldet.

Szalay János.

Kérdések a gyakorlat köréből.

32. k. Előfizetői minőségem egy kérdéssel vezetem be, melynek szives figyelembevételét annyival is inkább merem reményleni; miután a beköszöntött abnormis időjárással, azt hiszem, közérdekü gazdasági kérdéssé lett, melynek tüzetesebb, tapasztalati alapon leendő tárgyalásával, a «Köztelek» kétségkivül lényeges szolgálatot tehet:

«Vidékünkön, a minden átmenet nélkül jött erős fagy, a takarmányrépa nagy részét földben, kint a földön kupaczokban s beszalmázott kazlakban érte. A kiszedetlen répa földfeletti része, a kupaczokban levő teljesen átfagyott, a kazlaknak pedig csak a közepe maradt épen. Önként merülnek fel a következő kérdések:

1. Beföldelendő-e a megfagyott répa, vagy

kazalba rakva s beszalmázva maradjon a fagynak tovább is kitéve, mi a rothadást tavaszig megakadályozhatja?

2. A megfagyott, de takarmányos kamrákban kiengedett répa meddő jószággal (szarvasmarha, ló, bika, sertés) etethető-e a nélkül, hogy gyomor- vagy egyéb bajoktól tartani lehessen? Nem un-e rá a jószág? Tejelő marha s vemhes álattal általában etethető-e?

3. A fagy folytán a répának mily alkatrészei mennek kóros átváltozáson keresztül?

4. Közönséges füllesztés (zuzott répa s szecskázott takarmánynyal) vagy gőzzel való főzés után ily répa nem előnyösebben etethető-e, mint hidegen zuzva s szecskával keverve?

5. Savanyitás lehető-e s mi módon?

F. B.

A „Köztelek" tudósitásai.

Ada (Bácsmegye), november hó. (*Szobonya Bertalan* tudósitása.) (*Az időjárás és jövő termésünk. — Mammuth-répa, buczok-répa. — Kevés a takarmány. — Munkásviszonyok. — Népjellem.*) Példátlan szárazság, állandó szélvihar és nagy hideg, ez a helyzet signaturája. Elvetettük a repczét augusztus közepén s még ma sincs kikelve; nem csoda. Félév óta nem tudjuk, hogy milyen a harmat, *esőről pedig már fogalmunk is alig van.* A *czukorrépát*, melyet a hatvani czukorgyár számára termeltünk *csákánynyal kellett kiszedni* a földből. Őszi árpa, borsó, buza minden el van vetve, de eső hiányában semmiféle termény kikelni nem tudott. A takarmány, valamint a czukorrépa termése türhető jó volt; daczára az óriási szárazságnak, daczára annak, hogy a föld tavasz óta 5 cmnyire át nem ázott, a mult évi terméshez képest 50%-kal nagyobb volt. Most látszott meg a *buczok-répának* a kitünősége, szemben a *Mammuth-répával*, melyet szintén csákánynyal kellett kiszedni, hogy ⅓-da minden darabnak vissza ne maradjon. Az október 26-ig tartó igazi kánikulai meleget egyszerre rettenetes szél, majd 4—6 fokos hideg váltotta fel, szerencsére a répatakarással elkészültünk s igy a fagy káros hatását nem tapasztaltuk. *Az időjárás* ezen kétségbeejtő kedvezőtlensége tehát *komoly aggodalmakra ad okot* a jövő év buza s egyéb őszi termését illetőleg. Jelenleg az őszi mély szántást végezzük nagy erővel s aránylag kevés eredménynyel. Mélyitésről szólni sem lehet, mert a föld olyan kemény s annyira száraz, hogy 10 cmnyire 16 ökörrel sem lehetne dolgozni. Tekintettel az uralkodó szárazságra, a *takarmánykészlet meglehetősen kevés* s nem egy gazda aggódva néz a teleltetés elé, miutan az istállózást ott, hol legelőre nem volt az állat bocsájtható, már aug. hó közepén meg kellett kezdeni. Eltekintve a járványos *száj- és körömfájás* a mult évihez képest csak enyhe fellépésétől, az állategészségügy kedvezőtlennek nem mondható. A munkáskéz aránylag olcsóbb itt, mint a *szegedvidéki* homokok felé, *hol a szőlőtelepités hatalmas erővel folyik* s a hol éppen ez okból a napszám magas. Nalunk a munkásviszonyok nem egészen kedvezőtlenek. Igaz, hogy aratáskor, cséepléskor, tengeritöréskor nem ritka a 2 frtos napszám és koszt, de ezen idő nehány, a tengeritörésnél pláne 2 hétnél tovább nem tart, s akkor az ismét leszáll a 40—50 krra s munkáshiányról panaszkodni nem lehet. El kell azonban ismerni, hogy mindezek daczára nagy ur nálunk a napszámos, mert ha betakaritotta buzácskáját s volt egy pár láncz feles tengeri földje mivel egy malaczkát felhizlalhat, ha az általa kért 55 kr. helyett csak 50 krt igérünk neki napszámul, képes a háza előtt tétlenül pipálni. Az itteni *köznép* sajátos *jellemvonása* még az is, hogy dolgozni csak akkor megy, ha feltétlenül rá van szorulva a pénzre, iparkodik azonban mindegyik, hogy egy kis házra szert tegyen, azért a legtöbb napszámos többnyire háztulajdonos is.

Nagyvárad, november hó. (*Eleméry Aurél* tudósitása.) (*Jött eső, de széllel. — A tengeritermés és ára. — A nagyváradi szeszgyár száritott marhatrágyája.*) A *bekövetkezett eső* jótékonyan hatott a már nagyrészt bevégzett őszi vetésre, de a rá következő hideg szeles idő az eső nedvességét felszikkasztotta s igy a csirázásra alig marad belőle, különösen a *répaszedés* és elrakásra rossz ezen *hideg, fagyos, szeles idő.* Szerencsére már nem sok van hátra a czukorrépa és még kevesebb a takarmányrépa szedés és elrakásból. — A bevégzett *tengeriszüret* elég jó eredményt mutatott, főleg minőségre kitünő s a piaczra szállitott mennyiségek jelzik, hogy a népnél is jó eredményt adott mennyiségileg. Métermázsáját a *szeszgyárak* 5—5·25 frtig veszik beszállitva a gyárba száraz minőségben. A szeszgyárak egyesültek itten trágyájuknak a temesvári és aradiak *mintájára való feldolgozására* és értékesitésére, hogy ezen tetemes. eddig kárbaveszett tőke nemzetgazdaságilag is érvényesüljön. Ejárásuk azonban külön szabadalom tárgya s 3 heti kezelés után 3 waggon nyers trágyából olyan minőségü műtrágyát állit elő, mint 2 évi kezelése után a fentérintett szeszgyárak 6 waggon nyers trágyából; tehát a váradi eljárás tetemes anyag 100% és idő $^1/_{30}$ megkimélést mutat, azért a trágyáját jutányosabban is fogja árusitani amazokénál.

Békés-Szt.-András, november hó. (*Hutiray László* tudósitása.) (*Ritka száraz ősz. — Késik a munka. — Állategészségügy. — Gabonaárak.*) Már tizenegy hete, hogy az oly sok kárt okozott jégverésünk volt, azóta folytonos a szárazság s 35 éves gazdasági praxis után mondhatom, hogy ily abnormis őszt nem éltem. Hogy e rendkivüli szárazság daczára szánthattam, részint a korai ugarlás, részint a nehéz hármasvasu ekéim munkaképességének köszönhetem. A répaföldet azonban nem vagyok képes megszántatni és ezt annak tulajdonitom, hogy tavaszszal munkálását lágyba végeztem, sok gazda, még felibe sincs a munkával, sőt vannak kisebb gazdák, kiknek gyenge az igájuk, hogy még nem is voltak képesek szántani. Ki tudja pedig, még mikor kapunk esőt. A napszám férfinál 50 kr, leány és fiugyermeknél 40 kr. A *szarvasmarha-állományunk egészséges*, igaz, hogy az összes jószág jászlon van, *legelőről* szó sincs. A lóállomány szintén egészséges, a sertések közt egyes helyeken az orbáncz pusztit. *Répatermésünk* gyenge közép. A *gabonaárak őszi buza* helyben 9 frt 70, ha jól kezelt 10 frt. *Árpa* 6 frt mm. *Zab*, a mit itt kevesett termelnek, 5 frt mm. *Csöves tengeri* mm. 2 frt 50—3 frtig.

Palást (Hontmegye), november hó. (*Nem vethetünk. — Répatermés. — Oberndorfi vagy olajbogyó? — Zsombolyai páczolás. — Műtrágyázási kisérletek.*) Az eső már szeptember közepe óta késik, s ma már se nem vethetünk, se nem szánthatunk. Lóheretörésem, a mibe buzának kellene jönni, ugy áll, feléje sem merek menni, de mit is csinálhatnék azokkal az aczélhantokkal? Az árpatarlóm pedig be nem veszi az ekét, ha négy marhát üt is a béres benne. Neki fogtunk hát a répaásásnak, a mi ugyan még igen szépen fejlődhetett volna e meleg időben, kivált egy kis eső után, de most ráértünk, s eső után más dolgunk lesz. *Répatermésünk*, a hol tavaszszal jól kikelt, igen kielégitő, mert nálam például a mostani szárazság daczára 300 mm. adott kat. holdja s a mellé igen egészséges és tápdús, különösen az ugynevezett *olajbogyó* alaku takarmányrépa. Már másodizben teszek kisérletet a *sárga oberndorfi*, s az olajbogyó-fajtákkal, de nálam ugy tavaly a nagy szárazságban, mint ez idén az olajbogyó sikerült jobban, s ezentul csak ezt fogom vetni. *Takarmányunk* elég bőven volna, de sokat levon értékéből, hogy, kivévén az idei vetésü lóhere és luczernákat, a miket e szárazság alatt kaszáltattunk, valamint az öreg luczernások 4-ik kaszálását, egyszer sem tudtuk megázás nélkül bekapni. Nálam az uj lóherét harmadából kaszálták és hordták, az öreg luczernát 5-déből. Kisérletet tettem a *zsombolyai* uradalomban divó *páczolási móddal* is. Egy kis csalamádét raktam ugy be, de nem igen bizom az eredményben, mert a csalamádé már nagyon is érett volt levelei teljesen szárazak. Lassan is melegedett. Már azt hittem föl sem melegszik, de ma már mégis felmelegedett annyira, hogy beföldeltetem, Ha nem sikerül nem irom a módszer rovására. mert nem tartatott be annak egy főszabálya, hogy nedvdúsan kell berakni az illető takarmányt; de ha igy is sikerül, a módszer előnyei ismét szaporodnak egygyel. A répával, takarmányokkal végződvén, e szárazságban csak a trágyahordás eszközölhető Mostanában vidékünkön eléggé nagyban *kisérleteznek* a *műtrágyákkal*, valami különösen biztató eredményeket azonban eddig még senki sem konstatált, vannak ugyan, kik dicsekednek vele, de sehol sem történnek e kisérletek *oly pontossággal*, hogy azok teljesen megbizhatók lennének. Az ily kisérleteket legféljebb a nagy uradalmak tehetnék teljes pontossággal, de tenni kellene a vidéki *gazdasági egyleteknek*; ezeknek volna hivatásuk évről-évre, más és más vidéken kisérletezni, hogy a különböző talaj és égalji viszonyok mellett gazdálkodók is teljes bizalommal vehessék a kisérletek hasznát, mert a mi az Ipolyvölgyén jó, lehet, hogy a mi hegyeinken hiábavaló. *J. J.*

Csepreg (Vasmegye), november hó. (*Chernel György* tudósitása.) (*Eső és orkán. — Hibás vetések. — Jó utak és a czukorrépa. — Száj- és körömfájás. — Apaállatok.*) *A várva-várt eső megjött* azonban sem elég sem hasznos, mert orkánszerü szél követte nyomban. Időjárásunk kedvezőtlen hatása alatt a *vetések* nagyon hibásan kelnek, igy félni lehet, hogy a tél bekövetkeztéig sem javulhatnak meg. Majd mindenütt göröngyös az elvetett föld a legszorgalmasabb munka daczára is. A száraz időjárásnak egy nagy haszna vidékünkre mégis van s ez a közlekedési utak kitünősége, mely reánk czukorrépa termelőkre nagy fontosságu, ép ezért ma már a termelt mennyiségnek ⅔ része elszállitható volt átlagban mindenütt. A répatermés középszerü. A mezei gazdaságban a szántás főleg a kapásnövények alá való mélyités mindenütt folyamatban van, munkája igen nehéz. A *száj- és körömfájás* nagyon terjed. Nem szükséges emlitenem, hogy ezáltal a marhavásárok, ugy a kereslet, mint kinálatban sokat veszitenek. A legelő állatok még elég táplálékot találnak A *szüret* általánosságban rosszul ütött ki, ez által boráraink folyton emelkednek, közönséges asztali bor 20 kron alul idei mustképen nem kapható. *Somlón*, must 30—35 kr. Megyénk *gazdasági egyesülete* megkezdte bikavásárlásait, mely apaállatok a tavaszig a tenyésztőnél maradnak és csak akkor árvereztetnek el a megye több nevezetesebb városában.

Zala-Baksa, november hó. (*Gáyer Pál* tudósitása). (*A vetési munkák. — Pusztit az egér. — A termés. — Állategészségügy.*) — A *vetéssel* nagyobbrészt végeztünk; csak helyenkint kellett azt megszakitani, mert a föld oly száraz, hogy szántani nem lehet. A *korán vetett rozsok* szépen kikeltek, de a szárazság miatt nehezen fejlődnek. *Buza* hiányosan kel, helyenkint az *egerek pusztitanak.* Termésünket hol a nyári sok esőzés folytán fellépett *rozsda* pusztitotta, hol pedig az érés előtt beállt nagy meleg miatt, a szem megszorult. *Buza* termett magyar holdankint 8—10 hl., sulya 72—76 kgr. *Rozs* 5—8 hl. *Árpa* 7—9 hl. *Zabból* jobb termésünk volt; mennyiségileg 14—16 hl., minőségileg azonban könnyü, hl.-kint 23—25 kiló. *Tengeri* várakozáson felül fizetett; holdankint adott 20 hlt. csövesen; nagyon szépen beérett. A *takarmányrépa* bő termest igér. *Széna* és *sarju* 50%-al több termett, mint tavaly, a mesterséges takarmányok is jó termést adtak, ugy, hogy csalamádé bevermelésre is került elég; igy könnyen kiteleltetünk. *Gyümölcs*, különösen alma, bőven termett. *Burgonyából* is jó termésünk volt és nagyobbrészt szép egészséges gumókat adott m. holdankint a termés 30 mm. Svájczba való szállitásra sokat szednek össze vasutállomáshoz szállitva mm.-ját 2 frt 50 krért veszik. *Szőlő*, a hol a jég el nem verte is, gyenge termést adott; különösen a hol a *peronoszpóra* ellen nem fecskendeztek, nem érett meg. A megye területén uralkodott *száj- és körömfájás* végre szünni kezd. Ez sok bajt okozott gazdáinknak ugy a munkálatokat megakasztotta, mint az eladást, mert a marhavásárok meg sem tartattak.

GAZDASÁGI GÉPÉSZET ÉS TECHNOLOGIA.

Rovatvezető: **LÁZÁR PÁL.**

Széna- és szalmasajtók.

Fontos törekvése a gazdának, nagyterjedelmü termékeit minél kisebb térfogatura tömöriteni, hogy igy azok alkalmasabbak legyenek nagyobb távolságra való szállitásra. Ennek szüksége különösen a terjedelme mellett aránylag kis értéket képviselő széna és szalma szállitásánál lép előtérbe, mert a mint már az 1888. évben Nagykőrösön megtartott szénasajtó-versenyről irt jelentésemben kiemeltem: taposott szénából vagy szalmából 25 métermázsánál alig rakható több, a nagy parasztházalaku zárt vasuti kocsikba; nyitott kocsikra 35 q is felfér, csakhogy ekkor a szükséges takaróponyváért 5—7 frt kölcsöndijat kell fizetnünk. Miután tudvalevőleg ily szállitmányoknál az egész kocsit meg kell fizetnünk, akár raktunk arra többet vagy kevesebbet, belátható, mily rendkivüli fontos az, hogy a szénát és szalmát annyira összesajtolni képesek legyünk, hogy a vasuti kocsikba 100 q is beleférjen, mert ennyi a vasuti kocsik hordó-képessége.

sajtolunk ezen köbtartalomra össze ugy 100 q-ához 250, 200, 166 csomag kell s minden csomaghoz 3 drb sodrony à 3 kr, ugy a különbség a 40 kgros és 60 kgros csomagok kötözési költségei közt 7 frt 56 kr. És habár az erősebb sajtolás nagyobb erőszükséglettel jár, a gép abszolut munkabirása mégsem fog sokkal csökkenni, mert 250 drb 40 kgros csomag helyett csak 166 drb 60 kgr.-ost kell készitenünk. Igy a *kötözési koltség szempontjából annál jobban megfelel a sajtó, minél tömörebb csomagokat képes késziteni.* Természetesen nem szabad a sajtolást az észszerü határokon tul hajtani, mert különben a széna minősége szenvedhetne kárt. A szecskának és alomnak szánt szalmánál nem árt, ha az a sajtolás által kissé össze is töretik.

A megkivánt tömöritést most már a különböző sajtók többé-kevésbé jól és többé-kevesebb költséggel képesek elérni; és ha módunk van több gép között választani, első sorban erős, tartós, de e mellett egyszerü szerkezetre nézzünk.

rakodmány tehát 100 métermázsa sajtolása és kötése.

A gyakorlatban kézi-, lóerőre és gőzerőre szerkesztenek széna- és szalmasajtókat, minden fajtából 1—2 szerkezetet itt mutatunk be olvasóinknak, azon sajtók közül, melyek 1888. év végén a Royal Agricultural Society of England által Nottinghamban megtartott versenyen legjobbaknak bizonyultak.

Bamber J. (of Saul Street, Preston, Lancashire) *kézi sajtója.* Az 1. ábra szerint e sajtó rendkivül egyszerü szerkezetü, a mennyiben gépezete csak csavarorsóból áll, melynek körülforgatására 4 kar van ahhoz erősitve. A gyors visszaforgatásra a forgató karok alatti csiga szolgál, mely végnélküli kötéllel forgatható körül. A kötő-sodrony áthuzására megfelelő vezetékek láthatók a sajtó nyomó lapjában és talpfájában. A sajtó szállitására külön kis taliga szolgál.

E sajtó 9 versenytársa közül első dijat nyert rendkivüli egyszerüsége és olcsó munkája követ-

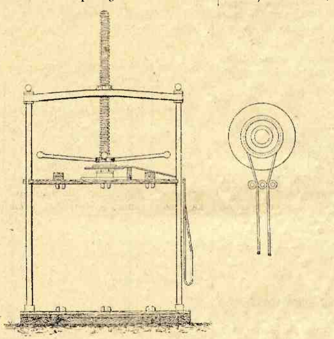

1. ábra. Bamber kézisajtója.

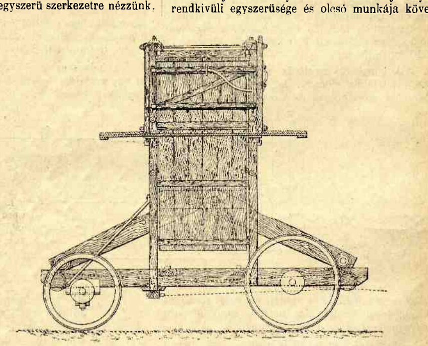

2. ábra. Stephenson lóerőre való sajtója.

De nemcsak abban rejlik a szénasajtók nagy fontossága, hogy a fuvarozási költségeket $^1/_3$—$^1/_4$-re redukálják, hanem miután a sajtolt anyag az eredeti térfogatnak csakis mintegy $^1/_4$—$^1/_6$ dát foglalja el, annak sokkal kisebb raktár kell, mint a lazának, a mi különösen nagy városokban rendkivül fontos; azonkivül a sajtolt széna és szalma átrakásánál az nem porlódik el, igy ekkor semmiféle veszteségünk nincs.

Már régebben használnak különféle szerkezetü széna- és szalmasajtókat, melyek többé-kevésbé jól végzik feladatukat; vizsgáljuk meg mindenekelőtt milyen feladat vár tulajdonképen a sajtóra és ha ezt megállapitottuk, lássuk, hogy az eddig a gyakorlatban legjobbnak ismert sajtók mennyire felelnek meg kitüzött feladatuknak.

Miután a vasuti kocsik ürmérete a csomagok elhelyezésénél kihasználatlanul maradó tér leszámitása után, mintegy 50 m³ s minden kocsira 100 q-át lehet felrakni, a sajtóktól megköveteljük, hogy az anyagot legalább annyira tudják összeszoritani, hogy *1 m³ sajtolt széna vagy szalma sulya legalább 2 q legyen.*

A vasuti kocsik kihasználása szempontján kivül azonban még az is figyelembe veendő, hogy a préselt csomagok megkötésére ez idő szerint drótsodronyt használunk és világos, hogy 100 q sajtolásánál annál több sodronyt használunk el, minél könnyebbek az ugyanazon köbméretü csomagok. Igy felvéve, hogy a csomagok köbtartalma 0·245 m³ és különböző erős sajtolással 40, 50, 60 kgr.-ot

mert e sajtók erős munkájuk következtében — könnyelmü kivitelnél — csakhamar szétesnek. A jó sajtó egyik alapfeltétele még, hogy azt könnyen lehessen szállitani és munkára felállitani s annak kezelése lehetőleg egyszerü legyen.

A legtöbb sajtó oly méretü és sulyu csomagokat készit, melyeket könnyen lehet kezelni, s melyek a vasuti kocsit jól kitöltik. Oly sajtók, melyek ezen igényeknek meg nem felelnek, egyáltalán nem használhatók. Jó sajtóktól elvárjuk, hogy az egyes csomagok sulya egymással közel megegyezzék s hogy munkájuk alatt a sajtolandó anyagot meg ne rongálják.

Végre a gyakorlat embere mielőtt vásárol czeruzát vesz kezébe és a gép birálgatásánál a a munka költségeit is számitja. *A sajtolás költségei* megállapitására számitásba veendő:

1. Kamat fejében a sajtó beszerzési árának 5%-a munkanaponként.

2. A sajtó törlesztésére és karbantartására, a szerkezet szoliditása szerint annak mindenkori értékének 15—20%-a.

3. A szükséges kötőanyag' költsége.

4. Az erő költsége munkanaponként.

5. A segédmunkások költsége munkanaponként.

Tudva, hogy egy bizonyos géppel munkanaponként, azaz 10 órában mennyit lehet sajtolni, az összehasonlitás alapjául kiszámitjuk. mennyibe kerül minden gépnél egy vasuti kocsi

keztében; de szalma préselésnél munkája alig mondható kielégitőnek, mert miután tömöritő szekrénye nincs, a szalma csomagokat még körülmetszeni kell, hogy kellő alakjuk legyen; a mi pazarlással jár. Szénasajtolásra azonban a mi viszonyaink között is elég jól lehetne ezen egyszerü sajtót használni. Ára kb 170 frt és vele 2 munkás naponkint kb 4 tonna szénát sajtol, a csomagok tömörsége m³-ként kb. 140 kg.; a kazalból vágott szénából 2 munkás kétszer annyit képes elvégezni s a csomagok tömörsége ekkor m³-ként kb. 160 kg.

Szalmasajtolásra csak azon kézisajtókat lehet ajánlani, melyek tömöritő szekrénynyel birnak, melyből a csomagok helyes alakban kerülnek ki. Ily rendszerüek az *Ingersoll*-féle kézisajtók, melyek nálunk eléggé ismeretesek s igy bővebb leirásra nem szorulnak. Az idézett nagykőrösi versenyen ily rendszerü sajtóval versenyzett Clayton és Shuttleworth is 0·46 m³ köbtartalmu és átlag 52 kgr sulyu csomagokat készitve. E sajtók ára kb 200 frt s naponként kb 50—60 csomagot képesek késziteni.

A lóerőre való sajtók kötül Nottinghamban első dijat nyert, *Stephenson G.* (of Trentbridge Works, Newark) sajtója, melyet a 2. ábra tesz szemlélhetővé. A sajtolandó széna vagy szalma felvételére egy függőlegesen állitott erős szekrény szolgál, melynek födele ki- és betolható deszkából készül, erős feneke pedig dugattyu módra két könyökkarral föl- és lefelé mozgatható. A sajtó

felső részét asztal futja körül, melyről a szekrény felső részében levő csapóajtó könnyen nyitható és zárható. A nyomó könyökök alól kis karikával birnak, melyek a kocsi hosszgerendáján ide-oda elmozgathatok.

A munka kezdetén a könyökkarok a hosszgerendán megfeküsznek ugy hogy a dugattyu legalul van. Ekkor az asztalon álló két munkás villával adagolja a szalmát vagy szénát a szekrénybe, vagy fölülről tiporja bele; a szekrény megtöltése után a csapóajtó elzáratik, a födél betolatik és a nyomókarok, illetve a dugattyu felszoritása megkezdhető. Ezen czélra a kerethez kötött láncz van a karok alján levő csigák körül vezetve, mely láncz egy lóval körülforgatott motollára lesz felgombolyitva. Az összeszoritott csomag, megkötése után, az etető asztalról ledobatik, időközben a motolazáró kilincsét félretoljuk és a dugattyu saját sulya következtében alásülyed s a munka folytatható.

Folytatólagos munkánál mintegy 4 percznyi idő kell a szekrény megtöltéséhez és a csomag megkötéséhez, 1 percz pedig az összeszoritásra, ugy hogy a ló minden perczenyi munka után 4 perczig pihenhet és igy egész napon át könnyen győzi a munkát. E sajtók ára motolával együtt kb 850 frt, naponkinti munkabirásuk mintegy 8 tonna szalma vagy 13 tonna széna, a csomagok tömöttsége szalmánál 150 kg. m.³-ként, szénánál 240 kg. m.³-ként.

A könyökös emeltyűs sajtóknak meg van azon általános előnyük, hogy eleintén csak kis nyomást gyakorolnak és a maximális nyomást a végnélküli szalag faléczekből alkotott fogai azt befelé huzzák, mindinkább tömöritve a sajtolandó anyagot, ugy, hogy az kitünően tömöritett állapotban kerül a szalagok végén levő négyszögletes csatornába, hol szalmánál mintegy 300 mm., szénánál 200 mm. közökben lesz a csomag megkötve. A végnélküli szalagok hossza kb 1·8 m, a szájnyilás 1·2 m, a csatorna 3·50 m. széles és 450 mm. mély. A folytonosan kitóduló csomag tetszőleges hosszban metszőkészülékkel vágandó el. A gép aránylag a leghelyesebb sajtolási princzipiumon van szerkesztve s ha kötő- és metszőkészüléke tökéletesitve lesz, bizonyára gyorsan fogja társait tulszárnyalni. *L. P.*

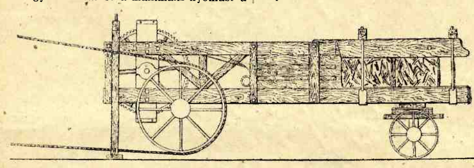

3. ábra. Ladd & Co. gőzerőre való sajtója.

löket végén fejtik ki, s miután az egész szerkezet lehetőleg egyszerüen készithető, e sajtót különös figyelmébe ajánljuk gépgyárosainknak.

A gőzerőre való sajtók közül legjobbnak vált be J. H. Ladd & Co. (Queen Victoria Street, London) által bemutatott sajtó, melyről átnézetes képet ad 3. alatti ábránk. E sajtó elve ugyanaz mint a *Dederick*-féle lóerejü sajtóé, melyet szintén már a n.-kőrösi kiállitáson láttunk, csakhogy azóta *Capel* lényeges javitásokat tett rajta. A nagy etető garatba adagolt szalma vagy széna a forgattyu és hajtórud által ide-oda mozgatott dugattyu által a sajtó előrészén már összetömörült anyaghoz hozzá szorittatik, az összeszoritott csomó pedig ugyanazon mérvben kifelé szorul. Az egyes csomagok különválasztására választó-deszkákat helyez az etetető a sajtolandó anyag közé és a csomók még a sajtóban köttetnek közbeillesztett drót-sodronynyal össze. A csomók tömörségét könnyen szabályozhatjuk a szekrény-falak összeszoritásával. Ha szalmát préselünk, azt a cséplő szalmarázóiról közvetlenül a sajtó garatjába vezethetjük. A forgattyu-tengely forgatására fogaskerékpár és kötéldob szolgál, mely lokomobiltól nyeri hajtó erejét.

A leirt sajtó sokkal jobb minőségü szalmacsomagokat készitett, mint a *Pilter* sajtó, mely a szalmát jórészt törte és azért második helyre szorult. A sajtó naponkénti munkabirása szalmánál 14 tonnára, szénánál 28·8 tonnára állapittatott meg, a szalmacsomagok tömöttsége 180 kg. m.³-ként, a szénánál m.³ ként 260 kg. volt, mindkét esetben a sajtó müködésére 5 lóerő kell.

Bár nem lett kitüntetve, de érdekes szerkezete miatt 4. ábránkban *Howard* széna- és szalmasajtóját is be akarjuk mutatni. A széna vagy szalma a sajtóhoz oldalt erősitett nagy etető garatba hányatik, honnan két egymásfelé hajlott

A czefrézési viszonyról s a szesznyeremény helyes kiszámitási módjáról.

Gazdasági szeszgyáraink üzembehozatalánál csaknem kikerülhetetlen, hogy kisebb-nagyobb üzemi akadályok elő ne forduljanak s legtöbbnyire egy-két hét is eltelik, mig az üzem rendes menetbe jutott.

Nagyfontosságu az üzem kezdeténél ama viszonyt megállapitani, a melyben az egyes anyagok beczefrézendők lesznek. Eleinte czélszerü valamivel több malátát és élesztőt venni s csak fokozatosan lemenni azon határig, a melyet rendes üzemmenetnél alkalmazni szoktunk.

A helyes czefrézési viszonyra nézve álljon itt egy gyakorlati példa. Egy gazdasági szeszgyár naponkint beczefréz:

2350	kgr.	burgonyát,
86	»	árpát, a mi zöld malátába 130 kgrot tesz ki,
40	»	élesztő anyagot (fele rozs, fele árpa)
2476	kgr.	nyers anyagot.

Ilyen beczefrézés mellett a czefrézési viszony perczentekben a következő:

2350	kgr.	burgonya . . .	94·9%
86	»	árpa a czukrositáshoz	3·48%
40	»	élesztő-anyag	1·62%
			100·00

Bizonyára a gyakorlat emberei közt lesznek, kik ezen czefrézési viszonyt kifogásolják. Nem állitom én sem, hogy ehhez ragaszkodjék mindenki, sőt ellenkezőleg, szükségesnek tartom a czefrézési viszonyt a körülményekhez képest változtatni. Különösen figyelemmel kell kisérni az árpa minőségét. Kitünő malátából bizonyára kisebb mennyiség lesz elegendő, mint kevésbé jó malátából. Azonban nem tudom eléggé hangsulyozni, hogy minden gyárvezető őrizkedjék a maláta tulságos takarékoskodásától, mért ez drágán lesz majd megfizetve.

Hogy milyen czefrézési viszonyt használjunk, az a legszorosabb összefüggésben van a beczefrézett keményitőmennyiséggel, vagyis *általános szabály legyen az, hogy az anyagok minősége szerint változtassuk meg a czefrézési viszonyt.* Ez természetes is; mert minél több keményitő van a feldolgozott anyagban, annál több malátára lesz szükség, hogy ugyanazon hatást érjük el, és az elerjesztésre annál hatásosabb élesztőre lesz szükség.

Igen sok félreértésre ad alkalmat azon körülmény, hogy különösen a szeszgyártulajdonosok nincsenek tekintettel a nyersanyag minőségére, hanem gyárvezetőiktől azt követelik, hogy tekintet nélkül a termés minőségére, pl. a burgonyából mindig egyforma szesznyeremény éressék el. Pedig ez nem lehetséges, mert vannak esztendők, midőn a burgonya keményitőtartalma csekélyebb s miután csak a keményitő a szesztadó anyag, az ilyen burgonyából silányabb eredmény érhető el. Igy, ha a fennebb emlitett példát tekintjük

kgr.		keményitővel	kitesz kgr. keményitőt
2350	burgonya	à 18·7%	439·45
86	árpa a czukrositáshoz	à 60%	51·60
50	élesztő-anyag (fele rozs, fele árpa)	à 60%	24·00
2476	mm. anyag, melyben be van czefrézve összesen		515·05

Ha azonban a burgonyatermés silányabb, vagyis inkább ha a burgonya keményitőben szegényebb, mint az a jelen évben is van, — különösen a német szesztermelők panaszkodnak nagyon — akkor sokkal kevesebb szesztadó anyagot czefrézünk be hasonló sulyban. Ha a burgonya 16% keményitőt tartalmaz, akkor a 2476 kgr.

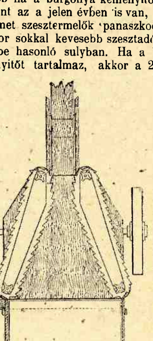

4. ábra. Howard gőzerőre való sajtója

beczefrézendő anyagban ugyanilyen czefrézés viszony mellett lesz:

			keményitő
a 2350 kgr.	burgonyában	à 16%	376·00 kgr.
86 »	árpában	à 60%	51·60 »
40 »	élesztő anyagban	60%	24·00 »
2476 kgr.	anyagban		451·60 kgr.

Természetes dolog tehát, hogy 515 kgr. beczefrézett keményitőből több szeszt fogunk nyerni, mint 451 kgr. keményitőből, daczára, hogy a feldolgozott anyag quantuma egyenlő.

Ezen két, a gyakorlatból vett példánál, a következő eredményeket nyertük:

A szeszmérőgép jelzése alapján nyertünk a 2476 métermázsa anyagból, melyben 515 kgr. keményitő volt beczefrézve: 335 liter 91%-os szeszt = 304·85 l. abs. szesz. A beczefrézett keményitőre számitva, az eredmény a következő: 515 : 304·85 = 1 : x = **59·19** l. % 1 kgr. keményitőből.

A midőn pedig a feldolgozott 2476 métermázsa anyagban csak 451·6 kgr. keményitő volt, a következő eredményt nyertük:

A szeszmérőgép jelzéze alapján nyertünk 297 l. 90%-os szeszt = 267·3 l. abs. szeszt, vagyis 451·6 : 267·3 = 1 : x = **59·18** l. % 1 kgr. keményitőből; vagyis daczára annak, hogy 37·5 l. abs. szeszszel kevesebbet kaptunk a beczefrézett anyag összegéből, mégis a kihasználás ezen két esetben egyformának mondható.

Dr. Sz. Gy.

Vegyesek.

Mai számunk tartalma:

Közlemények az orsz. magy. gazd. egyesület köréből. — A földmívelési költségvetés és a Köztelek. *Baross Károlytól.* — A gabonazsizsik. *Jablonovszky Józseftől.* — Az őszi szántás haszna. *Szalay Jánostól.* — Kérdések a gyakorlat köréből — A «Köztelek» tudósitásai. (Ada. — Nagyvárad — Békés-Szt.-András. — Palást. — Csepreg. — Zala-Baksa) — Gazdasági gépészet és technologia. Rovatvezető *Lázár L. Pál* (Széna és Szalmasajtók. — A czefrézési viszonyról s a szesznyeremény helyes kiszámitási módjáról) — Vegyes. — Kereskedelem és tőzsde.

Személyi hirek. A földmívelésügyi m. kir. miniszter *Gelencsér Gyula* cs. és kir. állatorvost, a budapesti m. kir. állatorvosi akadémia bonctani tanszéke mellé két év tartamára tanársegéddé, *Rossberger József* okleveles gyógyszerészt, a keszthelyi m. kir. gazdasági tanintézet vegytani tanszéke mellett rendszeresitett tansegédi állásra ideiglenes minőségben kinevezte, és *Szombati Adolf* ideiglenesen kinevezett II. osztályu állami állatorvost ezen állásban véglegesitette, továbbá *Győrössy Móricz* Hajdu-böszörményi lakost és birtokost Hajdu-vármegye, hajdu-böszörményi, — *id. Szent-Iványi Károly*, liptó-szent-iváni lakost és földbirtokost, Liptó vármegye liptó-ujvári, — *Békefy Gyula* szentmihályfalvi lakost és uradalmi tiszttartót, Somogyvármegye szigetvári, — *Gille József* jánosföldi lakost és jegyzőt, Torontál-vármegye párdányi, *Ajtay János* sztavnai lakost, Ung-vármegye bereznai és végül *Kayser Lajos* ujudvari lakost és uradalmi kasznárt Zalavármegye csáktornyai járására nézve az állandó gazdasági tudósitó tisztttel megbizta. — *Haan Sándor* kisturi földbirtokos 46 éves korában, — *Pertl István* földbirtokos 69 éves korában *Mihalin* elhunyt.

(—ss) **A főváros 1892-iki költségvetésében** igen sok, bennünket mezőgazdákat is felette érdeklő tétel foglaltatik, a melyek leginkább Budapestnek, mint fő fogyasztó és forgalmi piacznak, az értékesitést és a forgalmat szolgáló intézményeivel vannak összeköttetésben. — Dicséretére legyen megemlitve a fővárosnak az, hogy ez első sorban saját, de a termelés érdekeit is fontosan érdeklő intézményeit évről-évre jobban fejleszti s e fejlesztésnél nem riad vissza a nagyobb anyagi áldozatoktól sem. A költségvetés külömben arról is tanuskodik, hogy Budapesten a közönség egyéb gazdasági érdekeire is figyelemmel vannak.

1. *közvágóhid és marhavásártér*, melynek fejlesztése, kényelmes berendezésére a főváros évről-évre többet áldoz. Felesleges volna állattenyésztésünk e fontosabb piacza tökéletesitésének szükségét fejtegetni, ez külömben a fővárosnak financziális szempontból is érdeke, zárulván a közvágóhid és marhavásártér évi mérlege, a rendes költségvetésbe 173,532 frt kiadás és 388,085 frt bevétel, vagyis *15,553 frt tiszta haszonnal.* A bevételekből 57,600 frt vásárdij és 101,250 frt vágódij. [illegible] jövedelem ez, mely meg is érdemel némi be[illegible]tést. Az első ilynemü befektetés 38.970 f[illegible] szerepel, melyből 18,970 frt kövezési munkára és 20,000 frt a felépitett marhaistállókra forditttatik. A 4500 darab marha befogadására készült *fedett csarnok* összes költsége 248,000 frt, melyből 1892-re már csak 40,000 forint esik. Meghallgatta a főváros a gazdák kérését és a *gazdasági haszonmarhák elkülönithetése* czéljából 150,000 frt költséggel ezek részére szintén egy külön fedett csarnokot épit, melynek czéljaira 1892 ben 50,000 frt folyósittatik. Egy kezelési épület és vendéglő összesen 185,000 frt előirányzatából 50,000 frt adatik ki a jövő évben. Mind oly befektetések, a melyekért a főváros tanácsát csak dicséret illeti meg, épugy, mint a hogy

2. a pesti oldalon felállitandó *sertésvágodával* csak szükséget pótol a főváros, a melynek tervei 400,000 frttal vannak előirányozva.

3. 1892-ben felállitják a régóta sürgetett *jobb parti* (budai) *marha- és sertés-közvágóhidat*, melynek 300,000 frttal összes költségei ez egy évre vétettek fel, jeléül annak, hogy gyorsan készülend el.

4. A főváros *állategészségügyi* kiadásai a «közegészségügy» 121,166 frt kiadási tételében szerepelnek ugyan, de hogy tekintélyes summával az első czimen megjelölt 33,300 frt bevétel enged reá következtetni.

5. Figyelmet érdemel a költségvetésnek a *vásárigazgatóság* czimén kimutatott összege, a mely intézménynek mindenre kiható figyelméről és éberségéről lapunk olvasói a részükre küldött vásári jelentésekből is meggyőződhetnek. A vásárigazgatóság szervezetében alkalmazott 18 egyén személyi járandósága czimén 30,518 frtot tüntet fel a költségvetés.

6. A régen várt *vásárcsarnokok* is eljutottak már odáig, hogy szerepelnek legalább a költségvetésben. Egy központi és 6 detail vásárcsarnok kiadásai 6 millió forintra terveztetnek, de sajnosan látjuk, hogy 1892-re csak 900,000 frt van e czimen tényleges kiadásnak felvéve, a miből láthatjuk, hogy maga a tanács sem hiszi, hogy 1892-ben a csarnokokból legyen valami. Pedig ez a luczaszéke folt mindaddig, mig el nem készül a főváros dolgaiban. Érdekes tétel

7. *a filloxera elleni védekezésre kiadott összeg.* A fővárosnak van ugyanis már régen igen szép amerikai szőlőtelepe, legutóbb pedig nagy homoki mintaszőlőt létesitett körülbelül 50,000 frt kiadással. 1892-ik év rendes kiadásai között egy rendszeresitett *szőlő és gyümölcsészeti felügyelői állás dotácziójára* 2300 frt van felvéve. Ez intézkedésért csak hálával lehetnek a budai filloxerapusztitott szőlősgazdák.

8. *Lóversenydijra* ad a főváros évenkint 5000 frtot. Messze vezetne a főváros egyéb gazdasági czélzatu kiadásait felsorolnunk, még csak egy érdekes részt, t. i. azt, mely az *ipar és kereskedelem* fejlesztését czélozza, emlitjük fel.

9. *Iparrajziskola épitésére* fel van véve 234,300 frt. Segély az *országos iparegyletnek* 2000 frt. Polgári és *ipariskolákra* (csoportos tétel) 323,580 frt. *iparrajziskolára* 34,380 frt. *iparos tanoncziskolára* 85,670 frt, *alsófoku kereskedelmi iskolára* 8470 frt van felvéve a főváros 1892. évi költségvetésébe.

A zemplénmegyei gazd. egyesület ujjáalakult. F. hó 8-an *Andrássy Sándor* gróf elnöklete alatt megtartott választó közgyülésen megválasztattak: alelnökökké: *dr. Molnár Béla* és *Meczner Béla*, választmányi tagokká: *gr. Andrássy Géza, Harkányi János, br. Waldbot Frigyes, Dokus Ernő, gr. Majláth József, Szentiványi László, Szervicky Ödön, Vladár Emil, gr. Zichy Andor, Lonyay Gábor* jóformán egyhangulag. Az egyesület pénzkezelését a s.-a.-ujhelyi takarékpénztár vállalta el csekély illetményért, mig a hivatalos közlöny ügyében a «Zemplén» helyi lappal tárgyalnak. Miután az alapszabályok módositása vált időközben szükségessé, az egyleti elnök, *gr. Majláth József, Szerviczky Ödön* és *dr. Kossuth János* egyleti tagokból álló bizottság küldetett ki a módositás eszközlésére, mi fölött a legközelebb egybehivandó alapszabálymódositó közgyülés lesz hivatva hatarozni.

A «Hevesmegyei Gazdasági Önsegélyző Hitelszövetkezet» f. hó 8-án tartá Gyöngyösön alakuló közgyülését. E szövetkezet a Hevesmegyei Gazdasági Egyesület erkölcsi támogatása mellett a Gyöngyösi Bank-Részvénytársaság közremüködésével alakittatott. Az egyes üzletrészek nagysága 100 frtban állapittatott meg, de az üzletrészek kisebb hányadának megfelelő, egyelőre ½ üzletrészek is jegyezhetők. A megalakulás alkalmával 60 ezer forinton felül jegyeztettek üzletrészek, mely összeg a további gyüjtés folytán remélhetőleg még emelkedni fog. A hitelszövetkezet elnökévé *Beretvás Endre* a gazdasági egyesület elnöke választatott, vezérigazgatóvá pedig *Bende Dezső.* A hitelszövetkezet az üzletrészek befizetésének s működése megkezdésének határidejét deczember 1-jére határozta.

Ipari szövetkezetek. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter által kezdeményezett ipari raktárszövetkezetek iránt ugy látszik megindult országszerte az érdeklődés, alig van hét, hogy egyikmásik megalakulásáról hirt ne adhatnánk. Legutóbb *Aradon* indult meg a mozgalom 3 ily külömböző iparágakhoz tartozó szövetkezetek megalapitására, a negyedik pedig *Nagyváradon* létesül. A kereskedelmi miniszter nemcsak *erkölcsileg* támogatja a szövetkezeteket, de *anyagilag is.* Ha a jegyzett üzletrészek 20%-a befizettetett, a miniszter az egész jegyzett tőkét hitelezi a szövetkezeteknek 4%-a, vagy a *közgazdasági alapból* vagy az általa kreált ipari és kereskedelmi bank utján. A miniszter maga hivja fel továbbá hitelnyujtásra az illető vidéki pénzintézeteket s mint ez Brassóban történt a legszebb eredménynyel. Mikor gondolkoznak majd igy intéző köreink a mezőgazdasági hitel-, fogyasztási-, értékesitési stb. szövetkezetekről s mikor fog annak a közgazdasági alapnak a «*földmívelési*» *fele* hasonczélokra forditttatni.

A budapesti mészáros-ipartárulat a nyáron egy nagy bőrszáritó-telepet épittetett a külső soroksári-uton, melyben a tagok a levágott állatok nyers bőrét közös üzletkötés mellett megszáritják és igy sokkal jobban értékesithetik, mintha a bőrt levágás után nyers állapotban kénytelenek eladni. Az épület a mult napokban elkészülvén, az ipartestületi elöljáróság Horváth János iparhatósági biztos vezetése alatt megvizsgálta és átvette az épületet.

Az erdélyi szász-szövetkezetek Nagy-Szebenben nagy szövetkezeti ülést tartanak, melyre gróf *Bethlen András* földmívelésügyi minisztert is meghivták. A miniszter dr. *Wolf Károlyhoz* intézett levelében sajnálkozását fejezi ki a felett, hogy több oldalon hivatalos elfoglaltsága miatt a Raiffeisen féle szövetkezetek nagy ülésén, melyeknek hazánk mezőgazdaságának fejlődésével és különösen a kisbirtokosok érdekeinek ápolásánál maga is nagy fontosságot tulajdonit, részt nem vehet. Hogy a miniszter képviseltetésével, kit bizott meg, arról még nem értesültünk.

Állami méntelep Csabán. A földmívelésügyi miniszter *Csaba* városához leiratot intézett, hogy hajlandó volna-e a *Mezőhegyesről* kitelepitendő ménosztály részére, mely 250 menből, 150 legény és 5 tisztből áll a szükséglendő istállókat és laktanyát felállitani, melyért a kormány megfelelő bérösszeget fizetne. A város, mely már ez ügyben kérvényezett a miniszternél, az ajánlatot elfogadta és igy a ménosztály áttelepitése csak rövid idő kérdése.

Az orosz gabonatilalom. A német kereskedők felszólitására *Caprivi* birodalmi kanczellár *Schweinitz* gróf pétervári nagykövet utján fölkérte az orosz kormányt, hogy legalább a már utnak inditott gabonaküldemények szállitását engedné meg. Mint a „*National-Zeitung*"-nak *Königsberg*ből jelentik a birodalmi kormánynak e felszólitása sikertelen maradt.

Uj gyárak Erdélyben. Örvendetes fejlődésnek indult az intensivebb termelés is Erdélyben. Mint értesültünk *Brassóban czementgyárat* állit föl két norinbergi mérnök, *Torján Apor Gábor báró* főispán sűritett szénsavgyárat. *Gelenczén Miklós Ármin gróf* gőzfürészt és *Kovussnán* Salzer Mihály gyufaszárgyárat épitenek. Ez a helyes módja az ország jólétének emelésére, nem pedig a delegaczió küldés dohánygyárért, királyi tábláert és hasonló sült galambért.

Amerika felfedezésének négyszázados évfordulóját fogja 1892. őszén ünnepelni Spanyolország *Madridban.* A kiállitásnak két fő része lesz, ugymint amerikai történelmi, a mely az Ujvilág felfedeztetését és későbbi fejlődését tárgyalja és egy európai történelmi, a mely Európa kulturális helyzetét a felfedeztetés idejében és későbbi fejlődését a felfedeztetés után egész a 18-ik századig jelképezi. A kiállitás legnagyobb részben Spanyolország kulturális fejlődésével fog ugyan foglalkozni, de fel lettek az összes európai kormányok is szólitva a részvételre és Ausztriában már külön bizottság alakult, mely az osztrák-madridi kiállitás rendezésével foglalkozik.

Galicziai határzár. *Krakkóból* jelentik, hogy miután a magyar határmegyékben a ragadós tüdőlob lépett fel, a helytartóság az 1882-ik évi 45. t.-cz értelmében büntetés terhe alatt tiltotta be a vészlepett megyékből a marha bevitelét, vagy átvitelét Galiczián.

Apró hirek. *A budapesti kereskedelmi muzeum* **Malta** szigetén főügynökséget szervezett, az ügynökség vezetésével *Vasvári László* volt tengerésztiszt bizatott meg. A *Gazetta di Malta* olasz-ujság szerint, ez uj ügynökség különösen hivatva lesz ásványvizek, *kenderkötelek,* hintók, pianinók, majolika-gyártmányok, *borok, likőrök,* vasipari tárgyak, fa- és üvegáruk forgalomba hozatalára, a mely czikkek részére a maltai vagyonos lakosságnál jó piaczra számithatni. — **Betiltattak a vásárok** a *privigyei* kerületben száj és körömfájás miatt. — A *gr. Wenckheim* tulajdonát képező borossebesi, kertesi és lunkai **nagy erdőségeket** megvette az *Union* bank árverésen 184,000 frtért. — **Közraktárat** akar *Miskolczon* az odavaló *«Hitelintézet»* fölállitani, melynek czéljaira 4160 □ öl telket vásárol meg a várostól.

Időjárás. Noha a légnyomás csak keveset esett 67—71 mm, az idő borus, esőre hajló. Budapesten s az ország több részén nagyobb mennyiségü hó esett, mely azonban csakhamar elolvadt. A nappalok enyhék az éjek hidegek 2—10° C. a fágypont alatt, sőt *Kolozsvárt* 16° C. A hiányosan beérkezett adatok szerint *tulnyomóan felhős idő hőemelkedéssel és délkeleten havazással valószinü.*

Kereskedelem és tőzsde.

Budapesti gabonatőzsde.

November 10-iki jegyzések 100 kgkint.

Buza			
Tiszavidéki	74—75 kilós..	10.90 — 11.35	3 hóra
—	76—77 » ..	11.10 — 11.65	»
—	78—79 » ..	11.35 — 11.75	»
—	80—81 » ..	11.55 — 11.80	»
Pestvidéki	74—75 » ..	10.90 — 11.35	»
—	76—77 » ..	11.10 — 11.65	»
—	78—79 » ..	11.35 — 11.75	»
—	80—81 » ..	11.55 — 11.80	»
Fehérmegyei	74—75 » ..	10.90 — 11.35	»
—	76—77 » ..	11.10 — 11.65	»
—	78—79 » ..	11.35 — 11.75	»
—	80—81 » ..	11.55 — 11.80	»
Bácskai	77—75 » ..	10.90 — 11.35	»
—	76—77 » ..	11.10 — 11.65	»
—	78—79 » ..	11.35 — 11.75	»
—	80—81 » ..	11.55 — 11.80	»
Bánsági	74—75 » ..	10.90 — 11.35	»
—	76—77 » ..	11.10 — 11.65	»
—	78—79 » ..	11.35 — 11.75	»
—	80—81 » ..	11.55 — 11.80	»
Északmagyarorsz.	74—75 » ..	10.80 — 11.20	»
—	76—77 » ..	10.95 — 11.55	»
—	78—79 » ..	11.25 — 11.65	»
—	80—81 » ..	11.45 — 11.70	»
Rozs		10.40 — 10.75	készp.
Árpa, takarmány		6.30 — 6.70	»
— maláta		7.— — 8.—	»
— sör		7.75 — 9.25	»
Zab		6.30 — 6.70	»
Tengeri ó		6.70 — 6.80	»
» uj		5.90 — 6.10	»
Káposzta-repcze		13.— — 15.—	»
Bánsági-repcze		12.50 — 14.25	»
Vadrepcze		7.— — 7.75	»
Lenmag		10.75 — 11.75	»
Kendermag		9.50 — 10.25	»
Lencse		9.— — 18.—	»
Borsó		9.— — 10.—	»
Bab, fehér nagyszemü		6.75 — 7.50	»
— » törpe		8.— — 8.50	»
— barna		7.50 — 8.—	»
Köles		5.40 — 5.85	»
Bükköny		6 — — 6.50	»
Vöröshere		50.— — 61.—	»
Luczerna		42.— — 50.—	»
Esparsette		11.50 — 12.—	»
Mohar		6.— — 6.75	»
Mák, kék		32.— — 34.—	»
— szürke		29.— — 31.—	»
Köménymag		18.— — 19.—	»

(A. A.) **Budapesti gabonatőzsde** november 9-én. Mult jelentésünk óta a **buza** áralakulására főleg az időjárás volt befolyással, ámbár hirek egy orosz buzakivitelről és a rákövetkező dementik szintén hozzájárultak az árváltozásokhoz. Szombaton a száraz, erős fagy nagymérvü áremelkedést eredményezett valamennyi gabonafajban. A buza heti hozatalának csekély volta kb 113000 q, ebből elment 17,000 q — szintén meglepte az embereket, a külföldi piaczok is áremelkedést jelentettek, tulajdonosok többet követeltek, malmok jó kedvvel vásároltak és vagy 40—45000 q kelt el 15—20 krral magasabb árakon. A tavaszi határidő is lényegesen emelkedett. Uj életre kelt a spekuláczió, a jövő termés veszélyeztetését látva a kedvezőtlen időjárásban és a kis számu eladókkal szemben felhajthatta az árakat. Ma reggel azonban enyhült az időjárás, havazásunk is volt, mely a mint a földre ért, vizzé vált, és ez jobb kilátásokat ébresztett a jövő termés iránt, a hangulat, legalább a határidő üzletben, mindjárt kezdetén némileg ellanyhult. A kész áru-üzlet azonban nem változott, malmok jó vételkedvet mutattak — ugylátszik a lisztüzlet kielégitő — és kb. 30000 q-t vettek. A nap folyamán a hangulat a határidőben még inkább ellanyhult a tartós havazásra és az enyhe időre, kivált midőn a külföldi tőzsdék is a hosszu áramlat megakasztását jelentették. Mint már többször emlitettük, nem hiszünk egy tartósabb reakczióban A mostani időjárás kétségtelenül kedvező a meglevő vetésekre, de valjon lehetővé fogja-e tenni, az eddig elmaradtaknak a pótlását, az még kérdés. És aztán sok körülmény jöhet még addig közbe — igy a buzakiviteli tilalom — a mi az üzletvilág nagy részenek rendithetlen bizalmát az árak további emelkedésében, megvalósitani fogja. A *külföld piaczain* az ittenihez hasonló árfejlődések történtek, a hangulat mindeddig szilárd, daczára a nagy hozataloknak és készleteknek.

A **rozs** ára még hathatósabban vett részt az emelkedésben. A megriadt fogyasztás hozzálátott a vásárlásokhoz és miután a kinálat csak gyenge, 30 krral drágábban fizették mult jegyzéseinkhez képest. E czikkben ellanyhulásnak nyoma nem mutatkozott. A Károlyi-uradalom nagy tétel rozsot *n.-károlyi* állomáson állitólag 10 10—20 frton adott el.

Árpáról ujat nem mondhatunk. A viszonyok, árak mult jelentésünk óta nem változtak.

Tengeri, uj áruban képezi még mindig a legkeresettebb kiviteli czikket. Külföld részéről jön a sok megbizás, szombaton nagy forgalom volt 20—30 krral magasabb árakon, de ma megakadt az üzlet, mert a tulajdonosok tartózkodók, az eddigi nem várt árak még nagyobb várakozást keltettek fel bennök és vagy nem adnak el, vagy oly magas árakat követelnek, hogy üzlet nem igen létesülhetett.

Zab szilárd; a hozatalok kielégitők, árak változatlanok.

(A. A) **Budapesti gabonatőzsde**, november 10-én. A **buza**-üzletben ma is bágyadt hangulat uralkodott; malmok tartózkodóbbak voltak, a kinálat sem volt ugyan bőséges és kb. 25,000 q kelt el, finomabb áru változatlan, alsóbbrendü $2^1/_2$—5 krral olcsóbb árakon. Tavaszi *határidő* is eső irányzatot követett, délkor jegyez 11·52—54 frton. **Rozs** állandóan keresett és ma megint 5—10 krral drágábban fizették. *Debreczenben* elkelt 9 95 frton **Arpa** is szilárd irányzatot követ, mintha a középfajták iránt is némi érdeklődés mutatkozna. **Tengeriben** kevés a forgalom offertek hiján. Az irányzat tartósan szilárd **Zabban** a hangulat és árak nem változtak.

Bécsi gabonatőzsde november 10 (A «*Köztelek*» eredeti távirata.) Buza tavaszra 11 86, rozs 11 33, tengeri 6·80, zab 7·23 frt. Az effektiv üzlet korlátolt, az irányzat szilárd.

Határidők árfolyama Budapesten.

	nov. 6.		nov. 7.		nov. 9.	
	legalacs.	legmag.	legalacs.	legmag.	legalacs.	legmag.
Búza						
1892 márcz.-ápr.-ra	11.32	11.50	11.59	11.72	11.53	11.64
Tengeri						
1892. május-junius	6.17	6.29	6.31	6.44	6.32	6.43
Zab						
1892. márcz.-ápr.-ra	6.58	6.70	6.70	6.82	6.73	6.82
Káposztarepcze						
1892. aug-szep.-re	14.50	14.60	14.70	14.80	14.40	14.75

Határidők árfolyama a külföldi gabonatőzsdéken.

		nov. 6.	nov. 7.	nov. 9.
Bécs. (100 kgrként frtban.)				
Búza	tavaszra	11.73	11.86	11.83
Rozs	»	11.22	11.33	11.30
Zab	»	7.13	7.24	7.23
Tengeri	május-juniusra	6.68	6.77	6.76
Berlin. (1000 kgrként márkában.)				
Búza	nov.-decz.	232.75	236.50	235.75
—	ápr.-máj.	236.—	240.—	238.25
Rozs	nov-decz.	243.50	245.—	243.—
—	ápr.-máj.	238.25	242.—	240.50
Zab	nov.-decz.	175.25	175.50	174.50
—	ápr.-máj.	180.25	181.—	180.75
Páris. (100 kgrként francs-ban.)				
Búza	folyó hóra	27.25	27.75	27.75
—	decz.	27.50	28.10	28.10
—	első 4 hó	28.60	28.90	28.75
—	márcz.-tól 4 hó	28.90	29.40	29.25
Liszt	folyó hóra	60.60	61.75	61.40
—	decz.	61.40	62.25	62.—
—	első 4 hó	62.90	63.60	63.40
—	márcz.-tól 4 hó	63.40	64.—	64.—
New-York. (bushal-ként cents-ben.)				
Búza	nov.	107.5/8	107.—	107.7/8
—	decz.	108.7/8	108.—	109.—
—	jan.	110.3/4	110.3/4	110.3/4
Tengeri	nov.	72.—	71.1/8	76.50

Lisztüzlet. November 9-én — Az általános emelkedő irányzat következtében a lisztüzlet is a lefolyt héten nagyon élénkült. Finom fajták nemcsak a rendes belföldi fogyasztás részéről voltak keresettebbek, de Anglia is vásárolt, ámbár még egyelőre még nem nagy mértékben, de kilátás van, hogy nagyobb forgalom fog létrejönni. A sötétebb fajtákat oly nagy mérvben keresik, hogy malmaink alig képesek a rendelményeknek eleget tenni. Átlagos árak:

0	1	2	3	4	5	6	7	8
16.80	16.40	16 —	15 60	15.30	15.—	14.[illegible]	12.50	8.20

Ipartermények. — **Szesz**. Tartós kereslet következtében árak emelkedők. Jegyzések: *nyers szesz,* nagyban 21—21·50, *finomitott,* adózva 58—59 frt. — **Kőolaj**-ban változatlanul élénk az üzlet. Jegyzések: elsőrendü amerikai 21 50, elsőrendü orosz 20·75, elsőrendü szalon 19 75 frt. — **Repczeolaj** változatlan 39·50—40 frton jegyeztetik.

Konczentrált takarmányok. — **Korpa** nagyon keresett, ára vagy 20 krral emelkedett. Átlagos árak: finom 5·30, goromba 5 20, rozskorpa 6·40 frt. **Arpadara** zsákostól 5 75 6·20 frt. **Malátacsira** 4·50—5·25 frt **Olajpogácsa**: 6·75—7 frt.

Az egyes malmok jegyzései:

		Finom	durva korpa	Rozs
Luiza gőzmalom Budapest	30/10	5·50	5·50	—
Erzsébet gőzmalom »	6/11	5 70	5·70	—
Borsod-miskolczi gőzmalom	7/11	5·90	5 60	6·40
Miskolcz	9/11	5·70	5.40	6·20
Pannonia gőzmalom Temesvár	29/8	5·00	4·80	—
Mümalom Kassa	9/11	5 50	5 80	5·90
Gőzmalom Szatmár	29/10	5·00	4·60	—
Schmidt és Császár Budapest	2/10	—	—	6 50
Neumann testvérek Arad	7/11	5·60	5 50	—
Szatmári gőzmalom	8/10	4 60	5·50	—
Nagysárosi mümalom	30/9	5·70	—	5 90
Krieser-féle malom, Soroksár	—	—	—	6.—
Pesti molnárok és sütők	7/11	5·70	5 70	6·60
Szegi gőzmalom	8/11	5·70	5·50	6·40

Heremagvak. *(Haldek Ignácz* czég hetijelentése a «*Köztelek*» részére.) *Vörös heremag.* Ezen czikkben a külföldi vevőknél még mindig tartózkodó magatartást észlelünk, melylyel szemben a tulajdonosok szintén várakozó álláspontot foglalnak el. Ez okból a héten az üzlet csak szük körben mozoghatott, és csak nehány partie adatott el, melyekért minőség szerint 53—57 frt fizettetett. Hogy további árcsökkenés fog-e beállni, vagy a külföld lesz-e kénytelen alkalmazkodni árainkhoz, az legközelebb megválik. *Luczernában* a lefolyt héten több üzlet köttetett. A tulajdonosok ugyanis látván spekulácziójuk eredménytelenségét, tuladnak áruikon a nekik kinált árakon. Egy nagyobb partie legelsőrendü urasági áru 45 frttal adatott el. Kisebb mennyisegek minoség szerint 40—42 frtig fizettettek. Tavalyi 40 frton kelt.

Élelmiczikkek a budapesti hetivásáron 1891. évi november 10-én. (A fővárosi vásárigazgatóság jelentése a «*Köztelek*» részére.)

Husvásár. Az István-téri hidegsertéshusvásárra 19 vidéki árus (Kőrös-Czegléd és Harasztiról) 116 egész sertést és 590 kg sertéshust hozott; helybeli árus megjelent 63, hozott 72 drb sertést, a vásár már reggel élénken kezdődött, a vidéki árusok már jóformán tuladtak készletükön; az árak szilárdak, sőt kicsinyben 1—2 krral emelkedtek.

A marhahusvásár, daczára a korán beállott télnek, még mindig nem indult meg. Hire jár ugyan, hogy két czég is készül husbehozatalra, illetőleg husvásár létesitésére, de akadályokról is hallani, melyekkel a vállalkozó kedvü czégeknek még megküzdeniök kell. Egyik ily akadály a Galicziából való behozatal elé gördit nehézségeket, a mennyiben állitólag a husnak onnan teheráruként való szállitása Budapestre a csatlakozási viszonyok folytán két annyi időt vesz igénybe, mint ugyanonnat Bécsbe. E nehézségek leküzdése után, mire nézve mint halljuk a kezdeményező lépések már megtétettek, a husbehozatal Galicziából, a hol ezen üzletágban már tapasztalatok és szép gyakorlat áll a vállalkozók rendelkezésére, meg fog indulhatni.

Halvásár. Gyenge kereslet folytán igen lanyha volt, a helybeli halkereskedők által mintegy 10 q halkészletükből 4 q talált vevőre 1—2 frt árengedménnyel q-onkint, vidéki halász a mai vásáron nem jelent meg. Nagybani eladásnál (hol többnyire apró és középnagyságu hal vásároltatik) az árak hanyatlottak, detail eladásnál árak szilárdak maradtak.

Baromfi érkezett a fővámtéri piaczra a szokott vidékekről vaspályán kb. 3500 db, 45 kocsin 3500—3700 db, háton kb. 250—300 db, összesen kb. 7500 db, még várható késés miatt vaspályán kb. 1300—1500 db, a csekély készlettel szemben az árak, daczára hogy a kereslet élénk, csak a hizott liba és pulykánál emelkedtek észrevehetőleg. Nagybani árak jegyeztettek: 20 db csirke 7 frt, 30 db kappan 21 frt, 15 db hizott lud 43 frt, 43 db 114 frt, 16 db sovány lud 21 frt, 60 db sovány récze 43 frt, 9 db hizott pulyka 17 frt. Az ujvásártéri baromfivásár e héten, mivel helyét az országos kirakóvásárra megjelent iparosok csaknem egészen elfoglalták, lényegtelen volt. Az árusok nagy része kénytelen volt más kisebb piaczokon elszéledni.

Tojás érkezett a Fővámtérre a szokott vidékekről vaspályán kb. 50,000 db, 3 kocsin kb. 24,000 db, összesen 74,000 db, várható még kb. 7000 db vaspályán. A nagy készlet, az élenk kereslet mellett, gyorsan kelt el. Nagybani árak: egy láda friss (à 1440) 38—40 frt, egy láda meszes 35—38 frt, egy frtért friss 35—37 db, meszes 38—40 db. Kisebb piaczokon is az üzlet változatlan.

Zöldség. Káposzta hozatott a fővámtéri piaczra 180—200 kocsin kb. 40,000 fej, a Ferencz József-rakparti piaczra hajókon kb. 130,000 fej, összesen kb 170,000 fej. A vásár a Ferencz-József-rakparton meglehetős élénk, mig a fővámtéri piaczon lanyha, miért is a készlet nagy része visszamaradt. Nagybani árak 1 kocsi (200—250 fej) 6—11 frt, 100 db 3—6 frt. *Burgonya* érkezett a Ferencz Józsefrakparti piaczra kb. 20 kocsin 100 q. nagybani árak: 1 q 2 50—2 60. Egyéb zöldség érkezett a Ferencz József-rakparti piaczra vizijárműveken kb. 8000 csomó A vásár élénk ugyan, de a készletből jó rész visszamaradt; nagybani árak: 100 csomó 2—5 frt.

A gyümölcsvásár már egészen téli szinezetü. Csaknem kizárólag alma, körte és gesztenye képezi a vásárlás tárgyát. Egyéb finomabb gyümölcsök egészen a bolti üzletre szorulnak. Érk. a Fer. Józs. rakparti piaczra hajón 3 q. vaspályán 400 q, összesen 403 q. A vásár élénk, mindamellett lassan kel; az alma nagybani ára 1 q 6—10 frt. Gesztenye és maróni érkezett kb. 50—50 q a szokott vidékekről. Az elénk kereslet daczára lassan fogy; nagybani árak: gesztenye 20 liter 1 40—1·50 maroni 1 q 14—20 frt. Kisebb piaczokon a gyümölcsvásár már egészen lényegtelen

Budapesti takarmányvásár (a VIII. ker. Teleky-téren.) 1891. nov. 10-én. (A fővárosi vásárigazgatóság jelentése a «*Köztelek*» részére.) Felhozatott 165 szekér rétiszéna, 74 szekér muhar, 67 szekér zsupszalma, 6 szekér alomszalma, 7 szekér szecska. Gyenge kereslet mellett a forgalom lanyha, s a zsupszalmánál az árak estek. Jegyeztetik: mm. réti széna 2·10—2·40, muhar 2·00—2·30, alomszalma 1·90—2·00, szecska 2·65—2 70 frt, zsupszalma 100 kévéje 12·50—15·50 frt, 1 kéve 13—16 kr.

Állatvásárok.

Budapesti országos marhavásár. (*Wilheim Ignácz* fővárosi állatorvos jelentése a „*Köztelek*" részére.) November hó 9-én *Felhajtatott*: 2056 db gazdasági ökör (mintegy 240 db elsőrendü-, 300 db középminőségü-, 180 db alárendelt minőségü jármos ökör, 450 db fehér szőrü és 20 db tarka, bekötni való ökör, 200 db 3 4 éves, 50 db 2 éves-, 566 db 1—$1^1/_2$ éves fehér szőrü és 50 db $1^1/_2$ éves tarka szőrü tinó), továbbá 26 db jármos bivaly, 2 db tenyesz bika és 78 db fejős tehén (10 db fehér szőrü magyar-, 26 db tarka, kevert származásu, és 42 db bonyhádi (tolnamegyei) tehén). Az ez idő szerint tartandó országos vásárok leginkább a bekötni való és növendékmarhákra szoktak legélénkebbek lenni s ez tapasztalható is volt a jelenlegi országos vásáron. Külömben az utóbbi hetivásárokon is észleltetett már a bekötési czélokra alkalmas ökrök vásárlásánál élénk vételkedv s igy az előre is várható volt, hogy ez az országos vásár alkalmával csak fokozódni fog. A szokatlan nagy mennyiségben felhajtott $1^1/_2$—2 éves tinó borju a számosan megjelent nagyobb birtokos által meglehetős magas árakban vásároltatott össze. Mindamellett azonban az elsőrendü jármos ökrök, melyek közül valóban igen szépek voltak láthatók, sem hanyagoltattak el s ezek is magas árakkal fizettettek. A kisebb gazdák, kik az országos vásárokon rendesen igen nagy számban szoktak megjelenni, most is nagy számban voltak jelen s leginkább a közép- és alárendelt minőségü jármos ökrökből és 3—4 éves tinókból fedezték szükségleteiket. A fejős tehenek, melyek az országos vásárokra már mindinkább kevesebb mennyiségben hajtatnak fel, most is csak kevés számban voltak feltalálhatók. A jobb minőségüek, melyekből különösen igen kevés volt, aránylag gyorsan találtak vevőre, mig az alárendelt minőségek leginkább a helybeli kisebb tehenészek által vásároltattak össze. *Az egyes vevők közül emlithetők:* Dreher Antal (Kőbánya) 12 db jármos ökörrel párja 430 frt és (Szt.-Lászlói uradalom) 18 db j. ö. p. 430 frt, Perlmutter Jakab (Béla) 24 db j ö. p. 430 frt, Baumgarten Leo (Szt.-István). 16 db j. ö. p. 325 frt, gróf Zichy Jenő (N.-Hantos) 34 db j. ö. p. $317^1/_2$—350 frt, gróf Eszterházy (Galantha) 8 db j. ö. p. 285 frt és (Jattó) bekötni való ökörrel p. 235 285 frt, Nagy Sándor (Szt.-Iván) 5 db jármos ökörrel párja 360 frt, Steiner Mihály (Ó-Gyalla) 20 db j. ö p. 400 frt, Nászay Géza (Hangos) 4 db j. ö p. 375 frt, Holczer Lajos (Szolnok) 12 db j. ö. p. 290 frt. Morvay N. (Darány) 14 db j. ö. p 330 frt, Kenesey Lajos (Pettend) 6 db j. ö p. 335 frt, Püspöki uradalom (Vácz) 22 db j. ö. p. 325—350 frt, és 4 db jármos bivaly p. 250 frt, Halász Mózes (Alsó-Dabas) 13 db. j. ökörrel p. 235 frt, Liebner József (Kakucs) 30 db j. ö. p. 290—370 frt, Reiner Arnold (Szelhalom) 26 frt j. ö p. báró Majtényi L. (Leszenye) 2 db j. ö. p. 360 frt és 12 db. 1—2 éves tinó p. 95—160 frt. Wertheimer M. fiai (Enying) 12 db jármos ökörrel p. 375 frt és 40 db $1^1/_2$ éves tinóval p. 140 frt, Hecht Jakab (Verebély) 12 db j. ö. p. 320 frt, Weisz Simon (Marcza) 25 db j. ö. p 285 frt. Grünwald M. (Budapest) 14 db tarka bekötni való ökörrel párja 35 frt, métermázsánként (élősulyban), Báró Todeszku N. (N.-Vázsony) 56 db bekötni való ökörrel párja 130—260 frtig, Egyedi Lajos (Ujpest) 88 db b. v. ö p. 285—330 frt, Linczer Károly (Budapest). 20 db b. v. ö. p. 320 frt. Nagel Adolf (N-Bogdány) 30 db $1^1/_2$ éves fehér szőrü tinó p. 124 frt, Forstner B. (Mező-Eörs) 31 db $1^1/_2$ éves tarka sz. t. p. 136 frt, Sooky László (Vadkert) 26 db $1^1/_2$ éves fehér sz. t. p. $127^1/_2$ frt, Rosenbach N. (Ó-szántó) 29 db $1^1/_2$ éves f. sz. t. p. 97 frt. Esztergomi főkáptalan (nánai uradalom) 40 db $1^1/_2$ éves f. sz. t. p. 128 frt (Perbete és Szt.-Miklós) 28 db jármos ökörrel p 325 frt és 74 db $1^1/_2$ éves tinó p. 135—140 frt Boronkay László (Csömör) 32 db 2—4 éves tinó p. 288 frt, Popper Hugó (Ecsed) 15 db $1^1/_2$ éves tarka tinó —, Cajetan Taris (Füss) 86 db $1^1/_2$ éves t. t. p. 140—185 frt, Spitzer Simon (Nyék) 38 db $1^1/_2$ éves fehér t. p. 110 frt, Stein testvérek (Emőd) 46 db $1^1/_2$ éves f. t. —, gróf Harrach (Parndorf) 40 db bekötni való ökörrel párja —. Kalázdy uradalom (Vámi gazdaság) 21 db b. v. ö. p. $226^1/_2$ frt, gróf Teleki T. (Pomáz) 19 db fejős tehénnel darabja 125—155 frt.

Következő árakra jegyeztettek, páronként:

Elsőrendü jármos ökör	310—430	frt
Középminőségü j ökör	240—290	»
Alárendelt minőségü j. ökör	160 206	»
Bekötni való ökör	200—230	»
3—4 éves tinó fehér szőrü	124—288	»
$1^1/_2$—2 » » »	95—140	»
$1^1/_2$—2 » » tarka »	—142	»
Jármos bivaly	250—305	»
Suly szerint:		
Bekötni való ökör (fehér szőrü)	24—29	»
» » » (tarka szőrü)	35	»
métermázsánként (élősulyban).		
Fejős tehenekért		
Fehér szőrü magyar tehén	60—96	frt
Tarka, kevert származásu	82—128	»
Bonyhádi (tolnamegyei)	90—155	»
fizettetett darabonként.		

Országos sertésvásár Budapesten, nov. 8 és 9-én. (A fővárosi vásárigazgatóság jelentése a «*Köztelek*» részére.) A Közvágóhid-utcza mentén fekvő sertésvásártérre felhajtatott 725 db nagyobbára sovány sertés és malacz: ebből 331 db adatott el a többi eladatlan elhajtatott. A vásár, a megjelent csekély számu vevő s kis kereslet mellett folyt le, a minthogy az egész orsz. sertésvásároknak a kőbányai vásároktól elkülönitettem alig lehet létjoga a főváros területén. 3—4 hónapos malacznak párja 8—12 frton; 6—12 hónapos 24—40 frtig páronként; öreg 24—36 frtig darabonkint adatott el.

Budapesti országos lóvásár november 8. és 9-én. (*Hembach Gyula* fővárosi vásárfelügyelő jelentése a «*Köztelek*» részére) *Felhajtatott* 2921 drb. Eladatott 658 drb. A megtartott országos lóvásár, daczára a szép felhajtásnak, élénktelen hangulatban folyt le, az üzletek nehézkesen köttettek, mi azon körülménynek tulajdonitható, hogy a vásáron kevés számban megjelent külföldi és helybeli vevő, a felhajtott anyag minőségére való tekintetből, a vásárlástól tartózkodóbbak voltak. A felhajtott ló $^1/_3$-ada jó, $^2/_3$-ada alárendelt minőségü volt, ára előbbinél szilárd, utóbbinál hanyatlott. A vásárra Budapestről, továbbá Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun-, Heves-, Nógrád-, Hont-, Esztergom-, Fejér-, Jász-N.-Kun-Szolnok-, Csanád-, Csongrád- és Bács-Bodrogmegyékből és ezen megyéknek: N.-Kőrös, Kecskemét, Czegléd, Monor, Hódmezővásárhely, Szabadka, Orosháza, Szentes, Hatvan, Szolnok városaiból, nemkülömben Maglód, Apostag, N.-Káta, Zsámbék községeiből pedig csoportosan (10—15 drbjával) hozattak fel lovak. Jobb minőségü lovakat vásároltak, dbját 130—380 frtig: Török kormány 58 dbot, mint 4—5 éves herélt, (Schwimer J és társa temesvári czég által vásárolva), Rudner és Band Osvicim (Lengyelország) 10 dbot, Lővy Alajos Radnitz (Csehország) 8 dbot, Hauser Lipót Bécs 14 dbot, Neufeld Kati Bécs 9 dbot, Nemsits Gyula Szombathely, Steiner Mór N.-Szombat, Kovács Márton Csoma, Czoller Mihály N.-Maros, Rosner Kálmán D-Szerdahely, Strassner József Herend, Gold Jakab Győr, ifj. Neiser János Visegrád, Schmiedt Sebestyén Csolnok (Győrm), Sonnenfeld N. Nyitra, Bruck testv. Komárom-Szt. Péterről 2—4 dbot stb. Következő árak jegyeztettek: hátas 155—180, könnyü kocsiló (jukker) 100—250, kivételesen 300 frton, nehezebb kocsiló (hintós) 185—380, nehéz igás (fuvarosló) 82—240, közönséges igás (parasztló) 27—70, ponny 36—52, bécsi vágóra 59 db 15—65 frt, állatkert részére levágásra 8—12 frt fizettetett dbonkint.

Budapesti juhvásár, november 10 (*Wilheim Ignácz* fővárosi állatorvos jelentése a «*Köztelek*» részére.) Összes felhajtás 6635 db és pedig durva szőrü raczka 1738, finom gyapjas merinos 3910, szerbiai 681, romániai 235, kecske 71 db. A változatlanul kedvezőtlen párisi jelentések folytán az üzlet lanyha irányzat mellett folyt. *Árak*: páronkint: durva szőrü raczka 7—11 kivételesen 12—14 finom gyapjas merinos 6—11; kiviteli 15—20, kivételesen $22^1/_2$, szerb 6—10, román 10—18 frt.

Bécsi marhavásár november 9. (A «*Magyar Agricola*» jelentése a «*Köztelek*» részére.) *Felhajtás*: 1962 magyar, 747 galicziai, 47 bukovinai, 1353 német, összesen 4109 drb ökör, melyből 978 drb sovány marha volt Rendkivül szilárd irányzat mellett a következő *árak* jegyeztettek mm. vágósuly szerint: Magyar hizóökör elsőoszt. 67—69, II. oszt. 61—66, III. oszt. 57—60 frt. Galicziai hizóökör: I. oszt. 65—67, II. oszt. 61—64, III. oszt 58—60 frt. Német hizóökör: I. oszt. 68—70, II. oszt 62—67, III. oszt. 58—61 frt. Legelőökör: 52—59 frt, bika és tehén 27 38 frt.

Bécsi sertésvásár november 10. (A *Magyar Agricola*» távira a «*Köztelek*» részére.) *Felhajtás:* 1091 fiatal sertés, 3935 bakonyi, 4172 galicziai. A kis mérvü felhajtás s a nagy kereslet folytán az árak 3—4 krral emelkedtek. *Arak* prima 44—45, közép 42—$43^1/_2$, könnyü 39—41, fiatal sertés 32—40, galicziai 26—36 kr kgr.-onkint

Párisi juhvásár november 9. Felhajtás 14,004 drb juh. Irányzat rossz.

Nagyváradi hetivásár november hó 2. és 3-án (*Sarkadi Ignácz* tudósitása a «*Köztelek*» részére.) A szarvasmarhavásáron a vételkedv élénk. de azért az eladás csekély. A lóvásáron a vételkedv teljesen hiányzott. Juhvásár a legsilányabb. A sertésvásáron a forgalom középszerü, az áru erősen tartva. A sertésvásárt a megyebelieken kivül Brezováról, Zwetl (Ausztriából) és Kőbányáról kereslék fel. A szarvasmarhavásárt Jászberény és Bujákról látogatták, mig a ló- és juhvásárt csupán a megyebeliek. *Felhajtás*: 240 drb ökör, 55 drb tinó, 22 drb mustraökör, 145 drb tehén, 4 drb bivaly, 410 drb ló, 700 drb juh, 1082 drb sertés. *Árak* erdélyi ökör 440—460 frt, magyar ökör 360—380 frt, ökör kisbirtokos czéljaira 275—320 frt, tinó 140—150 frt, mustraökör 240—260 frt, tehén 100—260 frt, tarka tehén fejős 110—120 frt suly szerint; bivaly ökör és tehén 280—300 frt, igásló 225—250 frt, hintósló 240—260 frt, parasztló 80—100 frt páronkint. Anyajuh bárányostól egynyiretü 8 10 frt, mustrabirka 6—7 frt élősulyban. Süldő 1 éves 18—30 frt, $1^1/_2$ éves 36—40 frt, 2 éves 50—55 frt kgr zerint.

Marczaltői (Veszprémmegye) *marhavásár* november hó 5-én (A körjegyzői hivatatal tudósitása a *Köztelek*» számára.) A szarvasmarha és lóvásár lanyha volt és egyike a legrosszabbaknak, mert részint a kellemetlen idő miatt, részint pedig azon okból, hogy Marczaltőn a száj- és körömfájás ezelőtt csak néhány nappal szünt meg, csak kevés ló és szarvasmarha hajtatott fel a vásárra. Juh és sertés a vásárra ez alkalommal felhajtva nem lett, de máskor sem igen szokott felhajtatni. Felhajtás: 10 drb ökör, 40 drb tinó, 29 tehén, 110 drb ló. Árak: igásökör 250—350 frt, magyar tinó, 2 éves 120 frt páronkint. Magyar tehén 30—130 frt, tarka tehén 80—120 frt darabonkint, igásló 50—250 frt, parasztló 40—250 frt darabonkint.

Czeglédi marhavásár november hó 1-én. (A városi rendőrkapitány tudósitása a «*Köztelek*» részére.) Szarvasmarha-, ló- és juhvásár lanyha, a sertésvásár kielégitő. *Felhajtás*: 1085 drb ökör, 220 drb tinó, 20 drb mustraökör, 800 drb tehén, 270 drb üsző, 1312 drb ló, 700 drb juh, 1452 drb sertés. *Árak:* igásökör 250—320 frt, igásökör kisbirtokos czéljaira 180 240 frt, tarkaökör 170—220 frt, magyar tinó 180—200 frt, német tinó 160—200 frt, mustraökör 140—180 frt páronkint; magyar tehén 70—110 frt, tarka tehén 70 120 frt magyar- és tarka üsző 40—60 frt darabonkint. Remondaló 250—300 frt, igásló 50—200 frt, hintósló 250—350 frt darabonkint. Sovány ürü, fiatal 8—12 frt, mustrabirka 10—14 frt páronkint. Nevelőkocza malaczostól 25—50 frt, malacz nélkül 20—25 frt darabonkint, süldő 1 éves 25—45 frt, 2 éves 30—50 frt páronkint.

Sátoralja-ujhelyi marhavásár november hó 2-án. (A városi rendőrtanácsos tudósitása a «*Köztelek*» részére.) *Árak*: igásökör 220—300 frt, igásökör kisbirtokos czéljaira 200—220 frt, magyar tinó 2 éves 70—80 frt. 3 éves 100—120 frt, 4 éves 180—20 frt páronkint. Magyar mustraökör 160—200 frt arabonkint, tehén 60—160 frt, tarka tehén levágásra 50—90 frt, magyar üsző 2 éves 35—40 frt, 3 éves 40—50 frt darabonkint. Igásló 120—200 frt, parasztló 100—120 frt darabonkint. Mustrabirka 7 frt darabonkint. Nevelőkocza malacz nélkül 40—60 frt, süldő 1 éves 25—30 frt, $1^1/_2$ éves 35—40 frt, 2 éves 50—60 frt páronkint.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. N. E. Eger. Mindkét kérdése a lapban a válaszszal együtt már rég megjelent, ugyanazt a kérdést kétszer nem közölhetjük?

Dr. M. D. S. Budapest. Örvendünk, hogy munkatársaink sorában üdvözölhetjük, mire külömben rég számitottunk. Kitünő szakértelmét nehezen nélkülözhettük volna.

H. L. Rehanócz. A mint szerét ejthetjük, kozoljuk, de tekintve a czikk terjedelmét, a mikort nem igérhetjük.

V. Gy. P.-Apáti. Egy ily czikk közlés előtt gondos tanulmány tárgya, s igy eddig még nem volt közölhető.

B. J. Szászberek. Nincs tudomásunk róla.

K. K. Kápolnás-Nyék. Elvégezzük magunk is. Kissé bajos a korrektura küldözgetése. Reméljük, hogy a mi szedőink is kibetüzik.

Sz. Zs. M.-Ovár. Ha kimarad, külön hozzuk.

B. P. Nyiregyháza. Tudtunkkal Budapesten igen sok bolgár telepes van, ezek utján lehetne néhányat beszerezni. Czimet azonban nem közölhetünk.

Kiadóhivatali üzenetek.

L. A. Budapest. A 10-ik és 11-ik számot beküldtük és intézkedtünk, hogy a lap két példányban járjon.

B. A. T.-Gyarmatha. Meginditottuk és kérjük az előfizetési dijat beküldeni.

G. L. Budapest. A 4-ik és 5-ik számot postara adtuk.

R. C. Hékut. A két legutolsó számot postára adtuk és intézkedtünk, hogy lapunk pontosan küldessék. A könyvekről Brosch Károly könyvkiadó ad felvilágositást.

N. S. Budapest. G. Z. Pta-Kényel. A czímváltozást eszközöltük.

Az Országos magyar gazd. egyesület tulajdona.

Lapfelügyelő-bizottság: **Gróf Dessewffy Aurél, Dr. Darányi Ignácz, Forster Géza, Kvassay Jenő, Máday Izidor, Rakovszky István.** — A szerkesztés- és kiadásért felelős: **Forster Géza.** — Szerkesztéssel megbizva: **Baross Károly.** Társszerkesztő: **Rubinek Gyula.**

Magy. kir. államvasutak.
123589/91. sz.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak igazgatósága mintegy 1820 tonna használt, de ipar, vagy gyári vágányok előállitásához még felhasználható I. és II.-rangu különböző rendszerű és méretü vasínt és mintegy 488 tonna, a mondott czélra szintén alkalmas sínkapcsoló anyagot eladni óhajtván, ezekre nyilvános pályázatot hirdet.

Az eladásra kerülő felépitményi anyagok méreteire nézve a m. kir államvasutak anyag- és leltár-beszerzési szakosztálya nyujt felvilágositást, a mely az anyagokról szóló kimutatást kivánatra postán is megküldi.

A sinek és kapcsoló-szerek a m. kir. államvasutak valamely állomásán fognak bérmentve kocsiba rakva és hivatalból bemázsálva átadatni.

Az eladandó sinek és kapcsoló-szerek 1891. évi november hó végevel lesznek készletben és ekkor rendelkezésre is bocsáthatók. Ezen időpontban készletben levő pontos mennyiség vevővel közöltetni fog, ezen sinek után a befizetés 8 nap alatt teljesitendő és a sinek 14 nap alatt okvetlen átveendők olyként, hogy az ügylet legkésőbb **1891. évi deczember 25-ével** végképen lebonyolitva legyen. A sinek eladása, kötelezettség nélkül a mennyiségre, mely kisebb vagy nagyobb is lehet, azok szabványára, hosszára és minőségére történik, ha csak ajánló határozottan nem nyilvánitja kivánságát, hogy bizonyos mennyiségü, szelvényü és hosszuságu sineket akar venni. **Kiköttetik, hogy minden ajánló ajánlatával az a felett hozandó határozatig kötelezettségben maradjon.** Ajánlat részmennyiségre is tehető. Az ajánló a jelen hirdetésben fel nem sorolt feltételekre nézve kötelezőknek elismeri a m. kir. államvasutaknak az ócska anyagok eladása iránt fennálló 12789/80. számu általános feltételeit, melyek 15 krjával a nyomtatványtárból megszerezhetők s melyek aláirásával ellátva, okvetlenül ajánlatához csatolandók. Az ajánlatban az átvételi állomás, továbbá az ajánlati ár számmal és betüvel, végre a fenti feltételek elfogadása világosan kiteendő. Felhivatnak tehát a pályázni szándékozók, hogy ide vonatkozó, kellően lepecsételt s egy 50 kros m. kir. bélyeggel ellátott ajánlatukat ezen külfelirattal: «Ajánlat ócska sinek megvételére 123589/91. számhoz». **1891 évi november 20-ának, déli 12 óráig** az anyag- és leltár beszerzési szakosztályunknál (Andrássy-ut 73 sz., II. emelet) benyujtani sziveskedjenek.

Bánatpénzképen az ajánlott egységi ár szerint kiszámitott értékösszeg 10% **november 19-ére, déli 12 óráig** a főpénztárnál készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban leteendő. Az értékpapirok elfogadtatnak a budapesti, illetve bécsi tőzsdén legutóbb jegyzett 14 napnál nem régibb utolsó árfolyam szerinti értékben, de nem a névértéken felül; ugyanily értékben számittatnak az óvadékul leteendő értékpapirok is. **Bánatpénz és aláirt feltételek nélkül, vagy a határidőn tul tett ajánlatok, figyelembe vételre nem számithatnak.** Egyébként a m. kir. államvasutak igazgatósága fentartja magának a jogot, hogy az ajánlatok között tekintet nélkül az ajánlott árra, szabadon választhasson, továbbá, hogy az ajánlott mennyiségből tetszés szerinti részmennyiséget engedhessen át, a mennyiben ennek ellenkezője az ajánlatban ki nem köttetett volna, mely esetben ajánlattevő az átengedett részmennyiséget is köteles átvenni s végre, hogy a czél elérésére más intézkedéseket is tehessen.

Budapest, 1891. november hóban. **Az igazgatóság.**

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Birtokeladási hirdetmény.

A magyar vallás alap tulajdonához tartozó és Czegléd város határában fekvő alább elősorolt birtokrészek a mgs. vallás- és közoktatási miniszterium f. é. 39061. sz. a. kelt magas elhatározása folytán Czegléden, Martinovich Gyula közalap tiszttartónál a **f. é. november 16-án és esetleg következő napjain d. e. 9 órakor** tartandó nyilvános árverésen örök áron el fognak adatni és pedig:

1.	Czifrakerti birtok épületekkel	$47^{108}/_{1100}$	hold; kikiáltási ára	15102 frt
2	Kőhalmi birtok épületekkel	$142^{842}/$	« « «	18074 frt
3.	Szőkehalmi birtok épületekkel	$67^{771}/$	« « «	12161 frt
4.	Durahalmi birtok épület nélkül	$82^{91}/_{1100}$	« « «	5117 frt
5.	Madarászhalmi föld « «	$5^{1000}/_{1100}$	« « «	728 frt
6.	Nagy Kengyeli föld « «	$194^{201}/_{1100}$	« « «	15756 frt
7.	Kis Kengyeli « « «	$65^{1060}/_{1100}$	« « «	7248 frt
8.	Madarászhalom melletti föld épület nélkül	$18^{718}/$	« « «	2439 frt
9.	Kisvarjasi föld épület nélkül	$25^{544}/$	« « «	2500 frt
10.	Átalszéki föld 1 kuttal	$51^{880}/_{1100}$	« « «	6858 frt
11.	Belmajorból a berényi utnál	$3^{100}/_{1100}$	« « «	941 frt
12.	Házhely Ujvároson korona-utcza	288□-öl	« « «	60 frt
13.	2 házhely a magtár- és akáczfa-utcza sarkán	685□-öl	« « «	548 frt

Bánatpénzül a becsérték 10%-tólija teendő le.

A szóbeli árverés megkezdéseig szabályszerüen kiállitott s a fentjelzett bánatpénzzel ellátott irásbeli ajánlatok is beadhatók. Azok boritékán a tárgy, melyre az ajánlat vonatkozik, kiirandó. — Az ajánlatokban a beigért vételár számmal és betüvel tisztán kiirandó és kijelentendő, hogy ajánlattevő az eladási feltételeket ismeri és azokat elfogadja.

A tett vételár igéret az árverelőre illetve ajánlattevőre azonnal kötelező erővel bir, az eladó vallás alap kötelezettsége azonban csak a mgs. vallás- és közokt. miniszterium jóváhagyásával kezdődik.

Fentartatik a mgs. vallás- és közokt. miniszterium részére azon jog, hogy a tett ajánlatok bármelyikét, tekintet nélkül a beigért vételárakra — elfogadhassa, vagy azokat egyenkint és összesen minden indokolás nélkül visszautasithassa. A birtokok bérbeadva lévén, a vevő a szerződések fentartására köteleztetik. A feltételektől eltérő vagy elkésetten beadott ajánlatok figyelembe nem vétetnek. A részletes árverési és eladási feltételek nevezett tiszttartónál betekinthetők, hol egyéb felvilágositások is megadatnak.

Kelt Vág-Selyén, 1891. okt. 17. **A czegléd-selyei közalap. ker. fötisztség.**

Árverési hirdetmény.

A nagyméltóságu földmivelésügyi m. kir. miniszterium 1890. évi 47351. I./4. sz. alatt kelt engedélye folytán Ungmegye, nagy-kaposi járásába kebelezett Szürthe község volt urbéretek, a Latorca partján és a csapi vasuti állomáshoz egy fél órányira fekvő országut mentén fekvő erdejében 1169 db. 2052 m^3 épület és müfára összesen 17906 frtra becsült tölgyfa; — valamint 908 db 615 m^3 épület- és müfára, összesen 3332 frtra becsült köris-, juhar- és szilfa a körülbelül 6000 üm³ és 3000 frtra becsült galy- és hulladékfával együtt f. évi november hó 24-én, délelőtti 10 órakor a nagy-kaposi szolgabirói hivatalnál megtartandó zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverés utján el fog adatni.

Venni szándékozók felhivatnak, hogy szabályos és 10% bánatpénzzel ellátott zárt ajánlataikat legkésőbb f. év november hó 24-én, délelőtti 10 óráig a nagy-kaposi szolgabirói hivatalhoz terjeszszék be. Az árverési feltételek alulirott m. kir. erdőgondnokság irodájában, nemkülönben a szürthei községi birónál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők.

Ungvári m. kir. erdőgondnokság.

Téli és nyári pata- és körömvasalás.

Észszerü, tartós és olcsó.

Normális körömvasalás
jármos ökrök számára.
Szabadalmazott lópatkók
változtatható szerkezettel.
Német és angol szerkezetü patkók.
Lovagló-, vadász-, futtató-patkók, gummi- és kötélbetétes patkók, kengyelvasak stb.

Pata- és körömszögek, csavartámszeg, patkoló szerszámok és eszközök.
Árjegyzékek, rajzok és minták ingyen és bérmentve.

M. HAAN'S SÖHNE,
cs. és kir. udvari szállitók.
(A czég 1795 óta áll fenn.) **Bécs, I., Strauchgasse 2.** (A czég 1795 óta áll fenn.)

Legjobb ajánlatok.

Eredeti
Pinzgaui faju
tenyészmarha és fejős teheneket, továbbá bikákat és üszőket olcsón és legnagyobb választékban szállit
Eberhardt György,
St.-Johann
in Pongau, Salzburg.

Heilinger János és társa
műtrágyagyárosok
BÉCS, Zwischenbrücken és Oderberg
(Osztrák-Szilézia).
Fióküzlet: **BUDAPEST.**
Ajánlják a legjobb konczentrált
műtrágyáikat,
u. m: **guanó, spódium- és csontszuperfoszfát, kénsavas ammoniák és káli, chilisalétrom, Thomas-salak, kainit, csontliszt** és **Peruguano** stb. a legjutányosabb árak mellett.
Leveleket és megrendeléseket a központi irodához, **Bécs, Neubau, Lindengasse 2.** intézni kérjük. — **Magyar levelezés.**

SACCHARIN
300-szor édesebb a czukornál, teljesen ártalmatlan, törvényileg is megengedett, nélkülözhetlen bor és must javitásánál, a virágosodást és eczetképződést megakadályozza, zamatát nemesiti, alkalmazása könnyü, eredményért jótállunk. Ára: 1 kiló 65 frt, 1/2 kiló 34 frt, 1/5 kiló 14 frt 62 kr. Fizetés rögtön vagy utánvéttel.
HAHN MÓRITZ
nemzetközi kereskedelmi bizományi üzlete
BÉCS, II., Franzensbrückenstrasse 17.
Elvállalja mindennemü áruk és termények beszerzését és eladását, pénzközvetitést a legelőnyösebb feltételek mellett.

A vidéki gazdaközönség figyelmébe!
Sertéshust minden mennyiségben **vesz**
MEDUNA J.
első magyar gőzszalámi és zsiradék gyára.
Budapest—Kőbánya.

POSCHINGER FÜLÖP
fegyvergyáros
Ferlach
(Karintia)

kitüntetve sok díjéremmel és a koronás arany érdemkereszttel, ajánlja kitünően gyártott, hivatalból kipróbált vadász Lefaucheux és Lancaster-fegyvereit.
****** ÁRJEGYZÉK INGYEN. ******

Anyarozs
nagyobb mennyiségekben **vásároltatik.** Mintákés ajánlatok intézendők
G. & R. FRITZ, Bécs I. Braunerstrasse 5.
Droguista czéghez.

Csak mezőgazdák és a szakirodalom terményei, továbbá állást keresők és adók hirdetményei vétetnek fel e kedvezményes rovatban.

KIS HIRDETÉSEK.

Hirdetési ár 15 szóig 30 kr., ezen felül minden szó 2 kr., feltünő betükkel 4 kr. Czim közlésénél minden beiktatásnál 30 kr. bélyegilleték.

Állást keresők.

Ispáni állást keres egy nőtlen fiatal ember, ki a magyar-óvári gazdasági akadémiát jó sikerrel végezte, a zsombolyi uradalomban 6½ évig volt alkalmazva. «Gépkezelő» bizonyitvány alapján, cséplőgépet önállóan vezethet. — Becses tudósitások a kiadóhivatalba «J.» jegy alatt küldetni kéretnek 209

31 éves, 15 évi gyakorlattal biró nős **gazdatiszt,** a gazdászat minden szakmájában jártas, keres április hó 1-ére megfelelő állást. Czim L. jelige alatt a kiadóhivatalban. 211

Gazdasági iskolát **végzett gazdatiszt,** ki 12 évi gyakorlattal bir, magyar helyen alkalmazást keres. Szives megkeresések Nagy-Sallóra, Barsmegye, poste restante küldendők G. P. jegy alatt. 193

Egy keresztény fiatal ember, ki már 3 évig mint gazdasági irnok müködött és katonai kötelezettségének eleget tett, **irnoki állást** keres. Levelek «77» jegy alatt a kiadóhivatalba küldendők. 173

Egy az adai m. kir. földmives-iskolát jó sikerrel, végzett és jelenleg 18 éves, erős, egészséges testalkatu, szerbajku ifju gazdasági alkalmazást keres Beszél és ir kitünően magyarul is. A **nevezett iskola igazgatója** ugy őt, mint egy teleséges növendékét melegen ajánlja. 187

Földbirtok.

Kisbérlet. 5 szobából álló kényelmes úri lak, pinczék, 25 drb nagy állatra istállók, színek, nagy pajta teljesen bekeritett, nagy gyümölcsfa árnyékos udvaron, 20—30 hold szántófölddel együtt, rövidebb vagy hosszabb időre berbe adó. — A kisbirtok a fővárostól 1½ óra kocsijárásnyira fekszik, naponként társaskocsi-közlekedéssel. Kiválóan alkalmas pensionatusok vagy nyugalomba vonuló s a gazdálkodást és falusi életet kedvelők részére, esetleg tehenészet felállitására. — Bővebbet a kiadóhivatal B. P. jegy alatt. 149

Állatok.

Gyönyörüen nappal és éjjeli éneklő **harzi kanárik eladása** 20%-al olcsóbban eddigi árnál; kiállitásokon többször kitüntetve 1-ső díjjal, arany éremmel. Árjegyzék bérmentve. — **Lipótvár, Demeter W.** 208

Ménes-eladás. Ménesem (nagyobbrészt Harry Hall és Bibor Gidrán állami ménektől származván) feloszlatom és következő állomány **szabad kézből eladó:** 2 db 7 éves, 4 db 5½ éves, 2 db 4½ éves vemhes kancza, 5 db 3½ éves, 7 db 2½ éves, 4 db 1½ éves és 10 db idei csikó, összesen 34 db. A venni szándékozók a lovakat **Pusztaszeren Csongrádm.,** posta- és vasutállomás Kistelek, **megtekinthetik** és megvehetik a tulajdonostól. **Szobotka Adolf.** 200

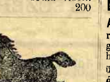

Eladó egy 3½ éves **ménló,** 165 cm. magas, sötét pej, jegytelen, könnyebb jukker, apja Ostreger 4·2, anyja kitünő félvér-kancza. Ára 800 frt. Megtekinthető a **concóháti gazdaságban.** U. p. és vasutállomás **Ács,** Komárom megye. 101

Termények.

Burgonya, kukoricza waggonokban, valamint nagyobb mennyiségü méz **vásároltatik** készpénz fizetés mellett. Ajánlatokat kérünk «Quantum» alatt e lap kiadóhivatalához. 210a)

Eladó takarmány. Puszta-Lőbön, Üllő vasutállomáshoz félórányira, 40, 50 darab gulyamarha kiteltetésére elégséges széna, törek, szalma és kukoriczaszár **helybeni feletetésre** jutányos áron **eladó.** A marhák elhelyezésére szükséges istálló díjtalanul engedtetik át. Bővebb értesités szerezhető a tulajdonos **Serák Károly,** állatkerti igazgatónál, Budapest, Városliget. 213

Elő fák és növények.

A kókai gazdaságban részben hasitott, részben gömbölyü akácz, 2 méter hosszu, szőlőkaró és fasorok ültetésére alkalmas **5—6 éves akáczfa eladó.** Az előbbinek ezre 30 frt, az utóbbinak pedig, százа szalma közé csomagolva, 15 frt. Süly-Sáp vasuti állomáson. Megrendelések az **«Intézőség»** czimére **Kókára, Pestmegye,** kéretnek. 206

Riparia sauvage- és portalis-keverék kitünően gyökerezett szőlővessző eladó, à 1000 drb 40 frt. Hol? megmondja B. jegy alatt a kiadóhivatal. 102

Diszcserjék. Weigelia, Spirea, Dentia, Juniperus Sabina, Cidonia japonica, Buxus, Tamarix, Thuja nagy választékban eladó s kivánatra árjegyzéket küld a kiadóhivatal (C. B.) 103

Diszfák. Acacia piramidalis, Gömbakácz, Acacia monophilla, tarka levelü juhar, Acer negundó, Bignonia Catalpa, Rhus glabra, Populus Eugenie, Populus piramidalis, Morus **Fegyvernekiana** (gömb szeder) eladó, hol? megmondja G. alatt a kiadó-hivatal. 105

Utak mellé akácz-sorfa, 2 méter magas, százа 20 frt, befásitásra 3—4 éves magonczok, százа 3 forint, ezre 25 frt. Megrendelések intézendők a kiadóhivatalhoz L. alatt. 107

Argenteuili spárgagyökér, 2 és 3 éves, kapható bármely mennyiségben 100 db. 2 frt 1000 drb. 15 frt. Bővebben értesit C. K. jegy alatt a kiadóhivatal. 106

Őszi baraczkfa, amerikai és európai legkitünőbb fajokban, darabja 60 és 40 kr. eladó. Kivánatra árjegyzék küldetik, megkeresések K. M. jegy alatt a kiadóhivatalhoz intézendők. 104

Vegyesek.

40,000 szőlőkaró kerestetik megvételre, akár tavaszi szállitásra. Gömbölyü fenyőfa-karó, erős, 5—6' hosszu. — Ajánlatok e lap kiadóhivatalához küldendők. 108

Használt gépek, gazd. gépek, mozgonyok, gyári berendezések, kazánok stb. **becseréltetnek, vétetnek és eladatnak.** Ajánlatot kérünk «Gőz» jel alatt e lap kiadóhivatalahoz. 210b)

Löhnert H.-féle **here- és luczernamaghámozó-dob** 4½' széles angol gőzcséplő-gépbe, a hozzávaló here-rostákkal együtt, kevéssé használt, beszerzési ár feléért eladó. További felvilágositást nyujt a kiadóhivatal. 109

A **gabonafélék termesztése** irta: **CSERHÁTI SÁNDOR.** Bolti ára 2 frt. *Megrendelhető a kiadóhivatalban.* 212

Homokszőlők telepitése. Irta **Rácz Sándor.** Ára 1 frt 50 kr.

Szőleink ujjáalakitása. Irta: Baross Károly. Ára: 1 frt. Kapható a kiadóhivatalban

Kitüntetve: **1885-iki budapesti országos kiállitáson. — 1890. az országos iparegyesület által, nagy arany éremmel. — 1890. bécsi gazdasági és erdészeti kiállitáson nagy diszoklevéllel.**

Fischer és Heidiberg, Budapest
Karbololeum ⚓ Creolinum Hungaricum
vegyészeti termékek gyára.
Gyár: IX., Soroksári-ut 52. — Városi iroda: Arany János-utcza 25.
Ajánlják **Karbololeum** gyártmányukat, legolcsóbb dióbarna szinü fatelitő szer, **zsindelytetőkre, keritésekre** és **gazdasági eszközökre,** melynek használata folytán elpusztithatatlan tartósságot nyer a fa; a mázolást akárki végezheti. — **Creolinum Hungaricum** és annak fajai, az állatoknál előforduló **száj- és körömfájás,** valamint **orvosi és házi czélra a leghathatósabb fertőtlenitő szer.**
Ajánlják egyszersmind **bármily szinü finom kátrány-festékeiket és fedél-lakot,** zsindelytetők, bádog-, vas- és fatárgyak mázolására.
Árjegyzékek és utasitások ingyen és bérmentve.

BADACSONYI
saját termés-bor, szőlővessző, és két drb kitünő lóeladás Herczeg Eszterházy-féle bérleten.
100 hektoliter 1890-ik évi faj-borok,
300 « 1891-ik évi rizling,
70 « 1891 ik évi burgundi, — általában nehéz minőség.
300,000 drb rizling,
30,000 « burgundi,
10,000 « muskat lunell és alexander
10,000 « slankamenka sima vessző, tavaszi vágással, 50 centiméter hosszu, fajtisztán, csomagolva, a tapolczai vasuti állomáshoz szállitva 6 frt 1000 drb.
Badacsonyi Jachttársaság
Nagy Sándor.

Fejős teheneket
minden faju, közvetlen importált elsőrendü állatokat
legjutányosabb árakon,
mindennemü jótállás mellett szállit
DULLER és társa tenyészállat-kereskedő
Budapest, VII. szövetség-utcza 11.
A magyar kir. gazdasági tanintézetek szállitója.

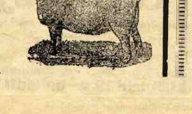

Baranyai zöld szőlő-ojtás,
mint a magyar szőlőgazda legsürgősebb teendője.
Irta: **Dezső Miklós.**
Kapható a «Köztelek» kiadóhivatalában.
Ára 30 kr.

Magyar kir. államvasutak. Üzletvezetőség Kolozsvártt.
30056. III. szám.

Pályázat.

A magyar királyi államvasutak Maros-Vásárhely állomásán jövő 1892. évi április hó 30 án megüresedő vendéglői üzletnek ugyanazon időponttól számitott **három évi** időtartamra ezennel nyilvános pályázat nyittatik. — Kik nevezett vendéglőt bérbe venni óhajtják, felhivatnak, szabályszerüen bélyegzett és a kellő bizonyitványokkal felszerelt ajánlatukat folyó évi november hó 28-ig d. e. 10 óráig a magy. kir. államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének titkári hivatalához czimezve benyujtani vagy posta utján beküldeni. — Az ajánlatok lepecsételt borítékban küldendők be s a boriték következő felirattal látandó el: **„Ajánlat a marosvásárhelyi állomási vendéglő bérletére.“** Az ajánlattevő köteles a kolozsvári üzletvezetőség gyüjtőpénztáránál folyó évi november hó 27-diki déli 12 óráig bánatpénzképen 100 forintot készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban letétbe helyezni, vagy oda posta utján külön boritékban beküldeni, mivel különben az ajánlat figyelembe vétetni nem fog. A vendéglő bérletére vonatkozó feltételek a nevezett üzletvezetőség III. (forgalmi és kereskedelmi) osztályában megtekinthetők. A magy. kir. államvasutak kolozsvári üzletvezetősége fentartja magának a jogot, hogy az ajánlattevők közül, tekintet nélkül az ajánlott bérösszegre, szabadon választhasson.

Kolozsvár, 1891. október 27.
Utánnyomás nem dijaztatik. **Az üzletvezetőség.**

TÁVIRDA-SODRONYOK
bekeritési czélra, használt **borszivattyuk, kutak, vízvezetéki csövek, ócska gépek és mindennemü gépalkatrészek, vasuti és bányasinek** jutányosan kaphatók
KOHN A. M.
vas- és fémáruk nagykereskedésében
Budapest, VI. mozsár-utcza 9.
„Werndl“, nem Wenzl-féle puskák igen olcsó áron kaphatók.

A bécsi 1890. évi mezőgazdasági és erdészeti kiállitáson a nagy diszoklevéllel kitüntetett

Thomas-salakból készült

Phosphát-liszt

legjobb és legbiztosabb *műtrágya*, több évi hatással, **phosphortartalom 20—24%, porfinomsága 75%** ajánlja jutányos áron azonnali vagy későbbi szállitással

Sátori Miksa és Mór phosphátliszt-gyára **Budapest, IX., Dandár-u. 25.**

Peronospora Viticola.

Irta: **Sajó Károly.**

Ára: **1 frt 50 kr.** — Kapható a kiadóhivatalban.

TEHENEKET

Felsőinnthali	175	frtért
Alsóinnthali	200	«
Etschthali	230	«

szállitok kocsirakományban, bármely magyarországi vasuti állomáshoz **bérmentesen** szállitva hasas vagy borjas állapotban.

Poland China

és **Yorkshire kan, kocza** és **malaczok** — bármily koru készletben van és legjutányosabban eladók.

PICK OSWALD

tenyész- és haszonállat-üzlet

BUDAPEST, VII. HUSZÁR-UTCZA 10.

Ezennel közhirré tétetik, hogy a liferálásokból kimaradott **3000 darab** nagyszerű, ugynevezett

‚Huszár' ló-pokróc

gyors pénzszükség miatt a gyári áron alul adatik. Ezen kitünő pokrócok 190 cm. hosszuak és 180 cm szélesek, szines csíkokkal vannak ellátva, **vastag mint a deszka, meleg mint a bunda,** mig a készletben tart, most csak

darabja 1 frt 68 kr. | **párja 3 frt 30 kr.**

továbbá 4500 db kitünő minőségű, óriási nagyságu

vászon-ágylepedő á 1 frt darabja

2 méter hosszu, 145 cm. széles, **ezelőtt 2 frt volt.**

Megrendeléseket postautánvéttel vagy a pénz előleges beküldése mellett eszközöl Fekete Bécsi áruház a magyar koronához

Wien, Margarethen, Rüdigergasse 1/65.

Megvételre keresteteik

nagyobb mennyiségü

Szent-Lőrincz sima szőlővessző.

Ajánlatok a kiadóhivatalhoz intézendők.

SZIVATTYÚK és MÉRLEGEK

minden fajtájuak Inoxydált szivattyúk. ✱✱✱✱✱ Rozsdamentes. ✱✱✱✱✱

minden czélra. Commandit-Gesellschaft für Pumpen- und Maschinen-Fabrication.

W. GARVENS, WIEN, I. Bez., Wallfischgasse 14.

ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

Ujdonság

névjegyekben,

minták kivánatra kész séggel küldetnek.

Divatos alaku és szinü

levélpapirok

ugy hölgyek, mint leányok és férfiak számára.

E. M. K. E.

levélpapiros,

a legszebb és legolcsóbb, azonkivül jótékonyságot is teszünk annak vételével.

Egy doboz 1 frt.

Károlyi György papirkereskedésében, Budapest, V., Dorottya-u. 10.

Bankkölcsön.

Törlesztéssel együtt 45 évre $5^1/_4$ esetleg $5^1/_2$%. minden 100 frt után 97 frt 50 kr. fizettetik ki készpénzben. **Becsköltség 150—250 frtig.** — Ez nem látszik előnyösnek, pedig mégis az, mert ha az összes bankokat Ausztriában és Magyarországon összevéve taglaljuk, becs alapján egy sem ad oly magas kölcsönt mint ez, pedig fü, hogy a birtokos összes tartozását egy helyen convertálhassa.

KECZER BERTALAN, földbirtokos,

Sáros-Bogdány, via Abos.

Egeresi gypsz-műtrágya- és vegyi termékek gyára.

KRAMER J.

Ajánlja: párolt csontliszt, szuperfoszfát, Thomas-salak, egeresi trágyafősz-termékeit szavatolt tartalom mellett. Levelek és megrendelések a központi irodához

Budapest, Dorottya-utcza 9. szám,

intézendők, mely szivesen szolgál felvilágositással is.

Tüzoltószerek.

Teljes tüzoltói felszerelések, tömlők, **szabadalm. szerkezetü tüzi fecskendők községek, tüzoltóságok, gazdaságok** és **gyárak** részére, legkitünőbb minőségben, jótállás mellett, jutányos árban kaphatók

Tarnóczy

tüzoltószer- és géppgyár részvénytársaságnál

Budapesten.

Gyár: Külső váczi ut 1527. sz. Mintatelep: Váczi körut 76. sz.

Mezei egerek

tömeges és biztos kipusztitására ajánlom az általam készitett és már eddig is sok előkelő uradalmakban, nagyobb gazdaságokban, ugyszinte több községekben a **legjobb sikerrel használt**

egér mérget

labdacs alakban, eddigi tapasztalatok szerint 1 holdra 1-2 elegendőnek bizonyult; 100 kiló ára 45 frt, egy 5 kilós láda 3 frt o. é.

Bővebb értesitéssel bérmentve szolgálok

SIPŐCZ ISTVÁN

gyógyszerész

PÉCSETT, (Baranyamegye).

Hungaria könyvnyomda nyomása, Budapest váczi-körut 34.